

YUNUS SURESİ ***(10. Sure, 109 Ayet)***

Yunus, insan demektir. Peygamberler içinde en çok zorluklar çeken, tecrübeler edinen peygamberdir. Kur’anda adı geçen 28 peygamberin kıssalarının birinci anlamı tarihi olayları anlatmaktan ziyade onların zamanlar ve tarih üstü olan mesaj ve misyonlar olduklarını göstermek ve bu misyonları her zaman ve her yerde yaşatmaktır. Mesela, Âdem, dil ve medeniyet misyonu; Musa, yasa ve şariat misyonu; İsa, velayet ve maneviyat misyonu; Lokman, tıp ve sağlık misyonu; Hızır, Ekoloji ve Ekolojideki bilinç, yeşillik ve canlılık demektirler. Evet, bu 28 misyon¹ içinde en zor olanı insan olma misyonudur. Evet, insan olmak; edip, tabip ve yargıç olmaktan çok daha zordur.

Yunus insan demektir, dedik. Bu kelime Yunancadır. Daha doğrusu Yunan kelimesinin İbranice telaffuzudur. Nitekim Arapça Kitab-ı Mukaddeste Yunus kelimesi yerine *Yunan* yazılır. Evet, eskiden medeniyet, din ve felsefe (inanç) memleketi olan bu bölgelerde insanlar ikiye ayrılırdı; Yunan (medeni insan) ve barbar (vahşi insan..) Yunus balığı da, insancıl duygular gösterdiğinden bu ismi almıştır.

Arapça bir kelime olan insan, birbirine ünsiyet eden, birbirine alışan, toplum hayatını yaşayıp vahşeti yenen varlık demektir. İnsan kelimesinin çoğulu olan “*nas*” ve Farsçada yani Hint-Avrupa dillerinde “*nasi*” kelimesi; birbirini tanıyan ve anlaşılan toplum ve tanışma demektir. Nasyonalizm kavramı da bu kökten türemiştir. Veya İbranice olan Yunus, Arapçada alışma manasına gelen ENS kökünden türemiş olabilir. Çünkü her iki dilin de kökeni birdir.

İşte varlık ve hayat serüveninin en son halkası olan insana karşı iki farklı ideoloji gelişmiştir. Materyalizm ve bir dereceye kadar Freud Psikolojisi, insanı sıradan ve bedbaht bir hayvan olarak değerlendirir. Hümanizm ise onu tanrı olarak görür.

Bu Yunus suresinin başından sonuna kadar göreceğimiz gibi; din, özellikle Kur’an, insanlık için üç sacayağı öngörür: **1) Sonsuzluk ve ebedilik anlayışı.. 2) Sonsuz gelişme trendi (rububiyet..) 3) Sorumluluk..** Bu üç direk ile din, insanı sıradan komünal bir hayat yaşayan hayvan seviyesinden yükselttiği gibi; insanın gelişmeye muhtaç oluşu ile ve sorumluluk kavramı ile insanlık için en büyük yanılğı olan tanrılık iddiasından da onu kurtarır. Şöyle ki:

1. Ayet: “*Elif, Lam, Ra*”

Elif, soyut manaların ve sonsuzluk gerçeğinin işaretidir. *Lam* gaye, neden ve sonucu yani nedenselliği, gelişmeyi ve amaçlarını bildirir. *Ra ise*, risalet ve elçilik yani sorumluluk ve görev gerçeğini gösterir.

¹ Bu misyonlar, yayınlanmamış Yusuf suresi tefsirinde ve Peygamber Kıssaları Hakkında Bilmediklerimiz kitabımızda bütün detayları ile anlatılmıştır.

“Bunlar, çok amaçlar taşıyan düzenli ve değerli kitabın belge ve işaretleridir.”

[Kitap; düzenli, değerli, yasal, yazılı yapı manasına gelir. Bu kavram burada *hakîm* (çok amaçlı) deyimini ile nitelendirilmiştir. Ayrıca “*ayetler*” deyimini bu kitabın her şeyinin gerçeklik ifade ettiğini söyler. Peki, buna rağmen eğer “Neden bir takım yetersizlikler ve kötülükler var” diye sorulursa, bu “*hakîm*” kelimesi cevap olduğu gibi; surenin dizaynı da cevap oluyor. Der ki; sizin bu yetersizlik ve kötülük dediğiniz durum aslında sonsuz hikmetler taşır. Zaten sonsuz gerçeklik olan asıl varlığın somut yaradılış sürecine geçmesinin amacı da bu labirentli hikmetlerdir. Ki surede bunları sırası ile göreceğiz.]

İşte 2. ayet bize der ki; belli alışkanlıklarla kendine koza ören insanlık, sonsuzluğu, soyutu ve sorumluluğu anlatan din ve vahiy mesajına karşı büyük bir şaşkınlık geçirmiş; kendi eksiklik ve kötülük anlayışının bu üç kavramın olmayışından kaynaklandığını anlamamıştır:

2. Ayet: “*Kendilerinden bir adama; insanları uyar; iman edenleri, onları geliştiren Rableri katında (öte âlemde) gerçek bir makam var, deyip müjdele, diye bilgi vermemiz, çok mu insanların tuhafına gitti? Gerçeği görmeyenler, Bu adam güçlü bir sihirbazdan başka bir şey değildir, dediler.*”

Ayetin Kelimeleri:

1) Ayetin başındaki soru, kınamak içindir: “Neden insanlar şaşırıyor? Şaşırmamaları gerek!” demek istiyor. Fakat *insanlar* kelimesiyle de bu şaşırmamanın nedenini bildiriyor. Cümle topluca der ki; sorumluluk, gelişme ve sonsuzluğu anlamak insan için normal bir şeydir. Fakat insanın doğal alışkanlıkları, buna engel oluyor. Dolayısıyla böyle gerçeklerle karşılaşınca şaşırıyor.

2) *Benim vahyetmem yerine bizim vahyetmemiz*, denmesi, vahyin sadece İlahi bir ilham değil de, bütün kâinatın bilinci ve akli olduğuna işaret içindir.

3) “*Kendilerinden bir adam..*” Bu ifade iki mana taşır: “Adamın kendilerinden” olması onları şaşırtmış. Aslında, en doğal ve gerçek yol budur. Yani dışardan bir mesajcının gelmesi, doğal olmadığı gibi asıl şaşılacak durum odur. Demek UFO gibi hikâyeler gerçek değildir. İfadenin ikinci manası, bunlar aslında vahyin ve ilahi bilginin kendilerine gelmesine değil de, bunun normal bir yoldan gelmesine şaşırıyorlar. Çünkü insanlar daima olağanüstülükler bekliyor.

4) “*İnsanları uyar, diye..*” Demek insan içinde bütün bilgiler var. Yalnız gaflet ve ülfet onları örtmüştür. Yani insanı uyarma ve onun içindeki bilgileri tetikleme yeterlidir. Fakat bir şey daha var ki; insan akli onu tek başına bulamaz; o da şudur:

5) “*İman eden, gerçeği görüp ona entegre olanlar için sonsuz bir saadet var, deyip müjdelesin, diye..*”

Bu beşinci cümledeki kelimeler:

a) “*Müjdele*” yani zahiren kâinat karanlık ve kâbustur. Yalnızca, sonsuzluğu müjdeleyen din ile bu durum gideriliyor.

b) “İman edenler” gerçekleri görüp bu sayede güven duyanlar, demektir. İman ve emniyet kelimeleri aynı kökten türerler.

c) “Onlar için..” Yani her şeyin bir nedeni ve amacı var. Hiçbir şey israf olmuyor.

d) Gerçek, güzel ve yüce bir makam, manasına gelen *kademe-sıdk* deyimini der ki; ahiret olursa ancak kâinat ve hayat doğru bir gerçek olur. Yoksa her şey yalan kesilir.

e) “*Rableri katında..*” Bu deyim, dinî yaşamın ve terbiyenin sonuçlarının görüldüğü metafizik âlem demektir. Yoksa Allah mutlaktır, mekândan münezzehtir.

6) “*Kâfirler dediler..*” Yani küfür, gerçek değildir; sadece gerçeği görmemektir. Kuru bir iddiadan ibarettir.

7) “*Muhakkak bu güçlü bir sihirbazdır.*” Yani kâfirler dinin gözle görülecek kadar bir realite olduğunu görüyorlar. Fakat soyutu, sonsuzu ve gelişme yönünü göremedikleri için dini, büyü diye niteliyorlar. Yanılgıdır, diyorlar. Bu yanılgının sonucunda varlık ve hayat da bir yanılgıdır, diyorlar; tamamıyla iflas ediyorlar.

“*Evet, kim nasıl inanırsa onun için hayat ve varlık öyle gerçekleşiyor. Çünkü insan için iman, beyin ve mide kadar bir gerçekliktir.*” Demek en büyük hüsrân, yanıltma ve yanıltmadır; özellikle kendi kendini yanıltmadır.

[1. ayet 23 harfiyle Kur’an vahyinin sürecine işaret ettiği gibi; bu 2. ayet de ikililiğiyle ve 98 harfiyle diyalektiğe, imtihanın diyalektiğine ve bu sürecin sıcaklığına bakar. Cehennem ve Hamim (çok sıcak) kelimeleri 98 ediyor.]

3. Ayet: “*Sizi (biyolojik, sosyal ve ruhi olarak) geliştiren Rabbiniz (Sonsuz varlık ve bilinç demek olan) o Allah’tır ki; gökleri ve yeri altı günde (dönemde) yaratmıştır. Sonra onların idaresini eline almış; emir ve buyruğu yönetiyor. Onun izni olmadan hiç kimse onun işine karışamaz. (Yani emir sadece sonsuz bir birlik tarafından yönetiliyor.) İşte bu Allah sizin rabbinizdir; (sizi geliştiriyor.) Artık sadece ona bağlanın.*” Neden bu gerçeği idrak edip mesaj (zikir) alamıyorsunuz?!

Ayetin kelimeleri:

“*İnne*” kesin gerçeklik ifade eden bir edattır. “*Rabb ve Allah..*” Allah sonsuzluğu ve bütün zıtlar üstünde bir etkinlik ve yetkinlik anlamını verir. *Rabb* başta insan olmak üzere varlığı sınırlı zıtlarla terbiye eden zat demektir. Ki bu zıtların en başında *gökler (metafizik) ve yer (fizik)* gelir. Yani Allah sonsuz ve soyut bilinç olduğu için tam bilinemez. Fakat artı-eksi gibi zıtlarla görünür hale gelir.

“*Altı günde..*” İşte evrenin, patlama, parçacık, madde, galaksi, güneş ve dünya dönemleri.. İşte jeolojik altı dönem.. İşte homosapiensten geriye doğru altı biyolojik dönem.. İşte 6 haftalık embriyolojik dönem.. İşte vahşi, bedevi, kölelik, feodal, kapital ve malikiyetten ibaret

olan altı ekonomik dönem.. Daha misaller çoğaltılabilir. Adeta Kur'anın her bir kavramı evrensel bir kanundur.

“Arşa oturmak” deyimi, tam ve firesiz egemenlik manasına gelir.²

“Emri tedbir etmek..” Emir yönetim demektir. Yani kâinatta ve yaratılış sürecinde yasalar esas ise de, Allah her an özel ve bilinçli müdahaleler yapıyor. Ki emri tedbir etmek, işlerin levazımını çok önceden ayarlamak manasına gelir. Evet, 14 milyar yıl önce atoma yapılan özel müdahalenin hikmetini, ancak bugünkü biyolojik ve sosyal hayatta görebiliyorsunuz.. Bir milyar yıl önce basit organizmaların DNA'sına yapılan özel müdahale, ileride insan olması içindi, diye bugün anlayabiliyorsunuz.

“İbadet” kelimesi der ki; Allah'ın kudreti de, ilmi de, iradesi de sonsuzdur. Dolayısıyla sadece ona bağlanın; ona kul olun ki; beklenen bu gelişmeniz gerçekleşsin. Bu da:

“Zikir” ile gerçekleşir. Yani gelişmeniz, bu sonsuz sistemin bütünlüğünü ve yapısını anlayıp ona bağlanmanızla ancak gerçekleşir. Zikir, bağ ve bağlantı demektir. Anmak manasında da kullanılır. Çünkü anı ve anmak, seninle karşı taraf arasında güçlü bir bağdır. Eğer “ölüm var..” dense; işte bu gelen ayet cevap veriyor:

4. Ayet: “Hepiniz O'nun yanına (Allah'ın özel icraatlarının olduğu âleme) döneceksiniz. Bu Allah'ın (ve onun sisteminin sonsuzluğunun) verdiği bir vaattir.. Bu vaat gerçektir. Çünkü Allah, yaratmaya başlar; (model yapar) sonra onu tekrar eder ki; iman edip yararlı işler yapanları adalet gereği ödüllendirsin. Bu gerçekleri (ve sistemin sonsuzluğunu) inkâr edenler için ise, yakıcı bir içecek ve inletici bir azap var.”

Ayetten öyle anlaşılıyor ki; bu azap, Allah'ın onlara olan gazabından ziyade, onların o gerçekleri görememelerinden kaynaklanıyor.. Daha doğrusu o güzel gerçekleri görmemek en büyük azap demektir.

Ayetin asıl konusu olan diriliş meselesini ise bizim bizzat Kur'anın 12 ayetine istinaden yazdığımız “Dirilişin Delilleri” adındaki çalışmaya ve bu sure içinde diriliş ile ilgili ayetlerin tefsirine havale edip ayetin sadece iki nüktesine değinmekle yetineceğiz.

1. Nükte: Kelime kökü itibarı ile “esas adalet” daha doğrusu “zulüm etmemek” manasına gelen *el-kıst* kelimesinin sayısal değeri 200'dür. Bu 4. ayette geçen bu sayı ise işareten der ki:

**Ahiret ve diriliş olmazsa bu hayat, herkes ve her şey için mutlak zulüm olur.*

**Ayrıca iman ve amel-i salih ile çok güzel ve önemli değerler üretenlerin ücreti verilmezse yine büyük bir zulüm olur.*

**Ve bütün varlığı ve nimetleri çirkin ve anlamsız görmek demek olan inkâr ve nankörlüğe ceza verilmezse, yine büyük bir haksızlık olur.*

² Ebu Ubeyde, Mecaz'ül-Kur'an.

İşte bu kelime, manasıyla ve sayısal değeriyle, bu ikili yapıyı ifade ettiğinden mutlak adalet manasına geldiği gibi; mutlak zulüm manasına da gelir. Hadiste Peygamberimiz, Hz. Ali'nin Emevilere karşı olan savaşı için *“Ya Ali, sen kasitîn (zalimler) ile savaşıyorsun.”* demiştir.

2. Nükte: Ayetin son cümlesi der ki; yakıcı içecek ve acı veren azap, zor bir durumdur. Fakat gerçekleri görememek veya onları inkâr etmek demek olan küfrün kendisi çok daha ağır bir azaptır.

[4 sayısı sembol ilminde maddenin ve materyalizmin işaretidir. Evet, materyalizm en büyük azaptır. Hatta Hz. İsa İncilde şöyle der: *“Dini inkâr eden; kurtulabilir; fakat ruhu ve manayı inkâr eden asla kurtulamaz.”*

İşte materyalizmden kurtulmanın yolu, surenin başında değindiğimiz, soyut kavramını bilmek, nedensellik ve bilinçli işlerin farkına varmak ve sorumluluk taşımaktır ki; birincisi gelen beşinci ayette ifade ediliyor. İkincisi 6. ayette; üçüncüsü de gramer olarak bir cümle olan 7 ve 8. ayetlerde anlatılıyor. Şöyle ki:]

5. Ayet: *“Sadece ve sadece Allah ile ifade ettiğimiz bu sonsuz kudret, ilim ve iradedir (bilinç) ki, güneşi size bir ışık kaynağı yapmıştır. Ayı da yansımaları ışık olan Nur yapmıştır. Ona menziller (gidiş durakları) takdir etmiştir ki; yılların sayısını ve hesap ilmini öğrenesiniz. Bunlar rastgele olmuş değildir. Allah onları sadece gerçeklik ile yaratmıştır. İşte Allah ilim sahibi olmak isteyen bir topluma ayetleri böylece açıklıyor.”*

Bu ayetin ilmî beş noktası var. Beşi de soyut düşünmeyi anlatıyor. Şöyle ki:

1) Sonsuz ihtimaller içeren güneşimizin ısısını, ışığını, uzaklığını ve benzeri özelliklerini ayarlamak; ayı da ona ayna yapmak, dünyadan görüntü olarak ikisini eşit ölçüde göstermek sonsuz bilinçli bir müdahale ister. Maddi somut bir sebep olmadan böyle bilinçli bir iş ise temel soyut bir kavramdır.

2) Ayın da dünyadan uzaklığını ayarlamak; onu ayda bir dünya etrafındaki duraklar üzerinden geçirmek de her ne kadar güneşe göre küçük bir iş de olsa, o da öyle bilinçli bir müdahaledir. Bilinçli yaradılışın bu iki sayfası insanı düşünmeye ve soyutu kavramaya yönelttiği gibi; ışıklarıyla, gece-gündüzdeki farklı görünüşleriyle, doğuş ve batışlarıyla da insanı düşündüren, onu hayvaniyetten insanlığa yükselten iki temel faktördürler.

3) *“Ki yılların sayısını ve hesap ilmini öğrenesiniz.”* Ay da, güneş de bu öğretmenin iki tablosu olduğu halde her birisinin farklı bir özelliği vardır; şöyle ki: Güneşin günlük, mevsimlik ve yıllık döngüsü, yıl kavramını ve sayı kavramını öğretiyor. Ayın hareketi ise, aydınlık miktarının değişimiyle, küsuratlı günleriyle ve her sene 11 gün eksi gün vermesiyle hesap ve kitabı öğretiyor.

[Evet, antropologlar, insanı vahşetten çıkararak ona soyut bir gerçeklik olan sayıları ve zaman kavramını öğreten en temel öğretmenin ay ve güneş olduğunda müttefiktirler. İnsanlar, bu

soyut kavramları öğrendikten sonra, artı ve eksi hak ve haksızlığı da öğrenmişlerdir. Hukuk ilmine geçmişlerdir. Ki, 4. cümle bunu ifade ediyor:]

4) *“Allah bütün bunları hak ve hakikat ile yaratmıştır.”*

Hukuk ve sosyal bilgilerden sonra sıra diğer teknik ilimlere geliyor ki; bunlar mevcut kompleks sistemleri söküp nasıl yapıldıklarını öğrendikten sonra, onların benzerlerini yapmaktır. İşte bu beşinci aşamayı da bu beşinci ayetin beşinci cümlesi açıkça gösteriyor:

5) *Allah ilim elde etmek isteyen bir topluma bütün belge ve bilgileri tafsil ediyor; ayrıştırarak anlatıyor.* Ki insan gerçekten insan olsun. Hiç olmazsa beş duyusu ve beş parmağıyla hatırlasın. Bu beşinci cümle hatt-ı Osmaniye göre 19 harftir. Kur’anın tafsilli 19 mucizesine bakıyor.

Gaye ve nedensellik kavramına bakan ayet:

6. **Ayet:** *“Gece ve gündüzün günlük ve yıllık değişiminden tutun da fizik ve metafizik âlemlerde yaratılan her şeyde, dikkat edip kendini ve sistemi koruyanlar için nice belge ve bilgiler (ayetler) vardır.”*

[Evet, hiçbir şey boşuna değildir. Mesela küçük bir hareket ile gerçekleşen dünyanın günlük ve yıllık değişimi olmazsa dünyada hiçbir canlı yaratılmazdı. Diğer şeyleri ve nedenleri siz düşünün.

Ve eşyayı tanımak; onların doğasının gereğini yapmak en büyük ibadet olduğu gibi; bu temel insanî görevi yapmamak da en büyük günah ve eksiklikten kaçınmak ise en büyük takva sayılır. İşaratül-İ’cazda, Bakara, 26. ayetin tefsirinde şöyle denilmiştir:]

“Fıtratta, varlıkta, hayatta çok sağlam bağlar var. Bu bağların sayısız hikmetleri var. Allah bunların koparılmamasını istiyor. Bu bağları kıranlara da sistemin dışına atılmayı hak eden fasıklar, diyor. Mesela, aile ve akraba bağlarını koparmak büyük günah olduğu gibi; zeki bir adamı okutmayıp onu işçi yapmak da, Allah’ın bitştirilmesini emrettiği fıtratın bir bağını koparmaktır; sila-ı rahmi kesmek kadar günah ve fisk sayılır.”

Bu 6. ayetteki *“Gece ve gündüzün ihtilaf ve değişimi”* ifadesi, ondan sonra gelen *“Allah’ın göklerde ve yerde yarattığı şeyler”* cümlesinin nedenidir. Evet, Allah, birkaç derece eğim ile birkaç derece ısı farkıyla adeta sonsuz şeyler yaratıyor. Yani kâinattaki her şey ve her değişiklik, adeta Allah’ın bir emridir. Demek Allah, somut müdahale ve sesli emirlerle iş yapmaz. Böyle bir şeye ihtiyacı yoktur.

Evet, her şey son derece ciddiye taşıyor; çok dikkat ve takva ister. Bu da insana büyük bir sorumluluk getiriyor. Ki bu sorumluluğun aslı, ebediyete ve sonsuzluğa inanmak ve böyle gerçeklerle yüzleşmektir. İşte:

7. **Ayet:** *“Bizimle ve gerçeklerle karşılaşacaklarını ummayanlar, yani bu geçici dünya hayatına razı olanlar, sadece onunla tatmin olanlar, yani varlık sistemindeki belge ve*

bilgilerden habersiz davrananlar..” 8. Ayet: “Onların eline geçen yani kazandıkları tek sonuç, onların ateşe sığınmalarıdır.”

Mesela, bir altın ile gelebilen lüks bir takım elbiseye bin altın vermek, büyük bir sorumsuzluk ve akılsızlık sayılır. Böyle birisi hayattan, özellikle çok sorumluluk isteyen ticari hayattan men edilir... Evet, az bir enerji ile elde edilebilen dünya hayatına, sonsuz olan bütün duygu ve yeteneklerini harcamak; ebediyeti, sonsuzluğu başka bir tabir ile gerçek insanlığı kaybetmek demektir.

Bakın en büyük vazifesi sorumlu davranmak ve riskleri yenmek olan insanın bu dünyadaki kayıplarına vurgu için; 8. ayette; ticari bir kavram olan *keşp* (kazanç) kelimesi kullanılmıştır. 7. ayette ise, insanı böyle bir deliliğe götüren 4 büyük suç anlatılıyor: **1)** Sonsuz değerlerle ve ebediyetle karşılaşacağını ummamak.. **2)** Dünya gibi küçük bir ücrete razı olmak.. **3)** Onunla tatmin olmak... **4)** Belge ve bilgilerden habersiz davranmak...

[Evet, ölüm gelince, evren sistemi dağılınca insanın ruh ve bilinci ve onların bindiği somut nesne sonsuz yokluktan ve soğuktan kaçıp ateş olan bir yıldız ve küreye sığınmaya çalışır. Yani böyle bir durumda sığınmak, ateşe de olsa, mutlak yokluk ve soğuktan daha ehven kalır. İşte Cehennem denilen gerçeklik budur.]

9. Ayet: *“İman edip; onun gereği olarak güzel işler yapanlar ise, onları geliştiren Rableri o iman rehberliğinde onları cennet denilen hedeflerine vardıracaktır. Onların altlarında nehirler akar; onlar daimi olarak nimetler cennetindedirler.”*

[Yani bunlar da, mutlak yokluktan ve soğuktan kaçacaklar; fakat sığınmak için ateş küresi yerine cenneti bulacaklardır. Cennet demek; canlılık içeren, ne çok sıcak ne çok soğuk olan ve kokuşmayan yer demektir. Birinci niteliğe *“Cennetün-naim”* deyimi bakar. En-naim kelimesi de el-kıst gibi 200 eder. Yani bunlar öyle bir denge yakalarlar. Ki hayat ve canlılık da, var olma da, sağlık da bu denge demektir. Kokuşmamalık vasfına ise *“Altlarında sürekli olarak nehirler akar.”* ifadesi bakar.

“Onların Rableri, imanlarının önderliğinde onları hedeflerine vardıracaktır” mealindeki cümle 18 harftir. İman kelimesi *sema* (gök) kelimesinin sayısı ile eşdeğerdir. 102 ediyor. Bu 18 sayısı ve gök kelimesi çok boyutlu ve çok bilinç içeren metafizik âlemin sembolüdürler.]

10. Ayet: *“O cennette onların en birinci arzuları sonsuz ve soyut olan Allah’a yönelip, onun sistemini kirlilememektir. Onların selam ve yaşam biçimleri (tahiyyeleri) barış ve dengedir. En son arzuları ise bütün âlemleri geliştirip güzelliğin zirvesine çıkararak Rabbül-Âleminin güzelliklerini, nimetlerini ve kemalatını yaşayıp göstermektir.”*

Bu 10. ayetin üç cümlesinin özeti şudur:

1) Temizlik ve sonsuza yöneliş.. **2)** Denge ve barış.. **3)** Güzellik ve nimetleri üretmek... Bu üç şeyin köprüsü ise zıtların varlığı ve çatışmasıdır. Bu da imtihan demektir. Bu da süreç ve sabır demektir. Dolayısıyla, Cennet gibi güzel imkânlar varken neden her şey hemen oraya

gitmiyor, gibi bir soru yanlıştır. Ayrıca bu gelen 11. ayet de ayrı bir açıdan cevap veriyor; şöyle ki:

11. Ayet: “Eğer Allah, insanların çok acil olarak iyiliği istediği gibi; onların hak ettiği kötülüğü acilen verseydi, anında hepsinin eceli yerine getirilirdi. Fakat imtihan olsun ve imtihanı kaybedenler, yani yaradılışlarının ve yapılarının gereği olan ebediyeti istemeyenler; azgınlıkları içinde akılsızca dolansınlar diye onlara süre veriyoruz.”

[Evet, insanın imtihana, samimiyeti yaşamaya, değerleri özümsemeye ihtiyacı vardır. Çünkü:]

12. Ayet: “Çünkü insana bir zarar dokunduğu zaman, yatarak, oturarak ve ayakta (her halükârda) bize yalvarır. Fakat biz onun zararını giderdiğimizde, sanki ona dokunan o kötülük için bize hiç yalvarmamış gibi davranır; (yani varlığın, hayatın manasını ve önemini idrak etmez; onu absürt ve anlamsız görür.) Onun için varlığı ve hayatı israf sayanların yaptığı o ikiyüzlülük, onlara güzel görünüyor.” (Hâlbuki ikiyüzlülük, münafıklık insana asla yakışmayan bir durumdur.)

13. Ayet: “Evet, gerçekten, biz sizden önce zulüm ettiklerinden dolayı birçok çağı helak ettik. Çünkü elçiler, onlara apaçık bilgi ve belgelerle geldiği halde onlar iman edecek duruma girmediler. Evet, biz suçlu bir toplumu işte bunları helak ettiğimiz gibi helak ederiz.”

[12. Ayet, imtihanın gerçekleşmesinin gerekçeleri olan vicdan, ihlâs gibi iç nedenlere baktığı gibi; bu 13. ayet de, imtihanın dış gerekçeleri olan, peygamber, kitap ve mucize gerçeklerine bakıyor.]

14. Ayet: “Sonra ey Müslümanlar, sizi helak ettiğimiz o kavimlerin yerine geçirdik. Ki; yaptıklarınızı (füilen) görelim.”

15. Ayet: “Bunlara da ayet ve belgelerimiz apaçık olarak okunduğunda (onlardan) ahireti ve ebediyeti ummayanlar, “Bundan başka bir Kur’an bize getir.. Veya onu değiştir; dediler. Sen vahiy diliyle de ki: “Benim onu değiştirme yetkim yok. Ben sadece bana vahiy edilene uyuyorum. Eğer ben Allah’a isyan edersem büyük gün olan kıyamet azabından korkarım.”

16. Ayet: “De ki; eğer Allah dilemeseydi ben böyle bir Kur’anı size okumazdım. Ben de bunu sizin kadar anlıyorum. (Veya sizi bununla uğraştırmazdım.)³ İçinizde bir ömür yaşadım. Artık neden aklınızı kullanarak anlamıyorsunuz!?”

17. Ayet: “Eğer sen bunu uydurdun, diye bir şüpheniz varsa; bilin ki, Allah adına yalan uyduran veya onun ayetlerini yalanlayandan daha zalim (kötü ve dengesiz) kim olabilir? Gerçekten böyle büyük bir suç işleyen caniler, asla kurtulamazlar.”

[11. ayet imtihan sürecini, 12. ayet imtihana olan ihtiyacı, 13. ayet imtihanın sonuçlarını bildirdiği gibi, 14. ayet başta Mekkeliler olmak üzere Müslümanlar ile başlayan yeni imtihan sürecini, 15–18. ayetler, Arapların imtihana karşı tavırlarını bildirir; Peygamberin de imtihana

³ Ebu Ubeyde, Mecaz’ül-Kur’an.

tabi olduğunu söyler.. 19. ayet ise imtihanın temel sosyolojik yapısını izah eder. 20. ayet ise imtihanın en can alıcı esprisi olan bilinmezlik sırrını dile getirir.]

18. Ayet: *“Başta Arap putperestler olmak üzere imtihanın ve imtihan için gelen dinin özünü bilmeyenler, Allah’ın dışında kendilerine ne faydası, ne zararı olan şeylere tapıyorlar. Bunlar Allah katında bize şefaata edecek, derler. Sen, de ki, Allah’ın ne göklerde, ne yerde bilmediği (yani ne metafizikte, ne de fizik âlemde asla var olmayan) bir şeyi mi ona bildiriyorsunuz? Allah kendisine ortak koşulmaktan çok çok yücedir.”* (Çünkü sonsuz birlik ve bilinç sisteminde bölünme, dağılma ve çelişki demek olan ortaklık asla olamaz.)

[Ayette açıkça ifade edildiği gibi; Allah, hiç var olmayan ve var olmayacak şeyleri biliyor, denilmez. Daha doğrusu hiçbir realitesi olmayan böyle farazi bir kavrama şey denilmez. Çünkü yokluk, şey değildir. Ve yokluğun ismi yoktur. Ayrıca soyut, ilmî ve gaybî şeyler, somut varlıklara göre daha gerçekçiler. Gayb âlemine bakan bu ayetin numarasına bakın.]

19. Ayet: *“Evet, sistem, sonsuz derecede bilim ve birlik üzere kuruludur. Zaten insanlar doğal ve tek bir sınıf olarak yaşıyorlardı. Fakat Allah, onları geliştirdi, diye, din ve bilgi gönderdi. İşte bu imtihan sonucu olarak bölündüler. Eğer imtihanın çok önemli amaçları olmasaydı, onların o ihtilaf ve bölünmelerine bir an önce son verilecekti.”* Çünkü sistemin bütünlüğü ve birliği, bölünmüşlüğü kaldıramıyor..

20. Ayet: *“İmtihanın gizliliğini ve esprisini bilmeyenler ‘Neden onun Rabbinden kendisine bir mucize inmedi’ diyorlar. Sen, de ki, mucizeler gaybidir. Gayb (kâinatın geçmiş-gelecek bütün yapısı) ise ancak sonsuz olan Allah’ın elindedir. Siz bekleyin, gerektiği zaman O bir mucize gönderir. Ben de sizinle beraber bekleyenlerdenim.”*

[Bekleyin ifadesinin sayısal değeri 1558 eder ki; birçok benzeri ayetle beraber bir çeşit kıyamete işaret eder. Evet, kıyametin kopması, dinin gerçekliği için en büyük mucizedir.]

Bu 20. ayetin birinci manası ve mesajı insanı (Yunusu) tanımaktır. Ki, onun üç temel özelliği, sonsuzluğu, nedenselliği ve sorumluluğu bilmesidir. Bunların yanında inanç sahibi olmak, imtihan süreçlerinden geçmek de iki ilave temel özelliktir. Bütün bu beş değere rağmen insanı sıradan bir hayvan olarak gören materyalistlerin ne kadar kıt ve fakir olduklarını artık siz düşünün.]

21. Ayet: *“[Fakat dinin ve sistemin yapısını bilmeyen, mucizeyi de tanımaz. Mucize gelse de onun farkına varmaz.] Nitekim böyle insanlara dokundurduğumuz büyük bir zarardan sonra onlara bir rahmet ve nimet tattırdığımızda, hemen o nimet ve rahmeti saptırmak için, hile ve yanlışlar yaparlar. Sen, de ki: Allah çok daha hızlı bir şekilde hile yapar. Çünkü elçilerimiz, onların o hilelerini daima yazıyorlar.”*

Ayet diyor ki; sonsuz yetkinlikte olan Allah’ın iltifat ve ilgisi demek olan onun rahmeti ve yardımı, insanın merakını tatmin eden olağanüstülüklerden çok daha anlamlıdır. Mucize ve kerametın önemi de bu ilgi manasını taşımasındandır. Eskiden bu ilgi ve alakaya *“inayet”* denilirdi. Ve bu ilgi, genellikle ekstra yardımlar tarzında gerçekleştiğinden şimdiki insanlar, inayet kelimesini yardım manasında kullanıyorlar.

[İnsan benlik sahibi bir organizma olduğundan her şeyi kendine göre değerlendirir. Daima her şeyi kendine yontar. Hâlbuki yaradılışın amacı, onu sonsuza açılan, sonsuza bağlanan bir ben olarak yaşatmasıdır. Ve bu ben ile O arasında denge ve bağlantıyı devam ettirmesidir. Nitekim:]

22. Ayet: “*Sadece ve sadece (büyük ben olan) Allah'tır ki; size karada ve denizde⁴ seyahat imkânını veriyor. Nihayet siz gemide olduğunuz zaman çok hoş bir rüzgâr gemidekileri yürütünce ve onlar o rüzgâr ve esenlik ile sevinince birden fırtınalı bir rüzgâr gelir. Her taraftan dalgalar vurur. Onlar, kuşatıldıklarını sanınca bütün inanç ve dini Allah'a has kılarak O'na dua etmeye başlarlar. Eğer bizi bu musibetten kurtarırsan, kesinlikle biz şükredenlerden olacağız, derler.*”

23. Ayet: “*Allah onları kurtarıncaya hemen yeryüzünde haksızlık ve zulüm yapmak isterler. İşte ey insanlar, sizin zulüm ve haksızlığınız ancak kendinize olur. Çünkü bu dünya süreci biter, bize dönersiniz. Biz yaptıklarınızı size haber veririz.*” (Gereğini yaparız.)

[Bu 22–25. ayetler topluca der ki: Dünya hayatı aslında çok hoş ve güzel bir deniz ve bahar gibidir. Fakat bu denizin ve bu baharın güzelliği dengede ve Allah'ın dengeye dayalı olan sistemine zarar vermemekte gerçekleşir.]

24. Ayet: “*Dünya hayatı örneği gökten indirdiğimiz bir su ki; insanların ve hayvanların yediği bin bir bitki o suda gelişir. Yeryüzü bütün takılarını giyer; süslenir. Dünya ehli tam dünyaya egemen olduklarını sandıklarında, bizim azap emrimiz gece veya gündüzleyin gelir; o yeryüzündeki her şeyi biçer. Sanki dün hiçbir şey yokmuş gibi olur. İşte düşünen bir toplum için biz ayetlerimizi (hayatın mahiyetini bildiren belge ve bilgileri) böylece açıklıyoruz.*”

[Evet, hayat da, dünya da, biyolojik bahar da hep dengeye dayalıdır. Denge adalet ve insanlık, barış, esenlik ve hayat demektir. Varlığın ve manaların içinde çiçeklendiği biyosfer gibidir. Dengenin Kur'anî ismi, selam ve islamdır.

Beşinci ayette “detayları ile açıp izah etmek” manasına gelen *yufassilü* fiili bu ayette de aynen geçiyor. Bunun farkı ve bu farkın esprisi şudur: Beşinci ayetteki *yufassilü*, insanın beş duyusuyla kompleks şeyleri sökülüp, ayrıştırıp sonra onları monte etmekle öğrendiği dünyevî ilme bakar. Bu ayetteki *yufassilü* ise, uhrevî bilgiye bakar; der ki: Sizler suyun özelliklerini, biyolojik hayatın yapısını ve süreçlerini tam detayları ile öğrenirseniz, ahirette nasıl dirileceğinizi anlarsınız. Yalnız bir fark kalır; o da şudur: Dünyevî bilgiler test edilebilir. Uhrevî bilgi ise hem sonsuzluk içerdiğinden, hem imtihan sırrının esprisine aykırı olduğundan 5. ayette “İlim öğrenmek isteyen bir toplum için ayetleri açıklıyor” denilmiş iken bu 24. ayette “Düşünen bir toplum için ayetleri açıklıyor” denilmiştir. Demek ilim ölçülebilen bir gerçekliktir. Düşünce ise, sonsuz olabildiği gibi, sonsuzluğa varabilmenin de önemli bir yoludur.]

⁴ Hava da büyük bir denizdir. Nitekim okyanuslar kadar su içerir. Ve aynen suyun kaldırma kuvveti gibi havanın kaldırma kuvveti ile uçaklar uçabiliyor. Kur'anda birçok yerde “Allah, denizi ve gemiyi hizmetinize verdi.” deniliyor. İki yerde de “Havayı Süleymanın hizmetine verdi.” diyor. Demek Kur'anda, Süleymanın (ilim ve tekniğin) hâkim olduğu çağda insanlar havaya bineceklerdir, diye işaret vardır.

25. Ayet: “İşte Allah varlıkları bu selam yurduna çağırıyor. İstedğini (yani hak edeni) de o selam yurdunun biricik yolu olan sırat-ı müstakime yönlendiriyor.” (O yola girmesine imkân veriyor.)

Bu Gelen Elli Ayet İçin Bir Giriş

Kur’an kâinat büyüklüğünde önemli meselelerden söz ediyor. Bütün çağlardaki bütün insanlara hitap ediyor. İnsanlar için dünyalar ve devletler kadar; hayat imkânlarını sağlıyor. Onun için Kur’an sadece bilgi vermekle yetinmiyor. Dünya büyüklüğündeki o meseleleri insanlarda ve toplumlarda yerleştirmek, insanları değişik üslup ve tekrar ile ikna etmek için; konu ettiği gerçeklerin bütün yönlerini anlatır; gösterir.

İşte bakın 11–25. ayetlerde varlık ve hayatın en büyük ve en önemli meselesi olan imtihanın değişik boyutlarından söz etti.. Bu 26. ayetten ta 70. ayete kadarki bölümde ise imtihanın somut sonuçlarını anlatıyor. İnsanların bu imtihan meselesine tam sahip çıkması, onu hayat anlayışı yapması için de imtihanın gerçekleşmesinin iki ana direği ve iki temel sebebi var, diyor.. 1) Allah’ın mutlak birliğine ve yetkinliğine inanmakla beraber; 2) Böyle bir inancı yerleştirmede adeta mucize olan Kur’anın hak ve gerçek İlahî bir kitap olduğunu kabul etmek..

İşte Kur’an bu 50 ayette, ikna üslubunun en zirve şekliyle bu üç ana konuyu bir armoni yapar ki; dar ve geçici düşünen, hazır dünya hayatına müptela olan insanlığı kâinat büyüklüğündeki bu gerçeklere hazırlasın. Şöyle ki:

26. Ayet: “Başta dünya ve ahiret dengesi olmak üzere bütün diyalektik zıtları sonsuz birlik potası içinde canlı bir geçit yapmakla varlığın ve hayatın güzelliğini gösterenler için; güzelliğin zirvesinde olan Cennet ve Cennetten öte başka ödüller vardır. Onların yüzünde ne toz-duman, ne de aşağılık akmayacaktır. Onlar Cennete layık yüce kişilerdir. Onlar orada ebedidirler.”

[Ayette toz-duman deyimi yorgunluk ifadesidir. Zillet kelimesi ise, psikolojik ezikliği dile getirmek içindir. Çünkü zıtların gerginliği insanı yorduğu gibi, karşı tarafa mağlup olmak da aşağılık getirir. Cennette zıtlar, ayrıştığından böyle şeyler orada yoktur. Ayrıca Cennet ebedidir; orada yokluk ve ölüm korkusu olmaz. Çünkü dünyadaki ölüm, zıtların çatışması sonucu olan değişim ve dönüşüm yasasının bir neticesidir.]

27. Ayet: “Bu imtihan dünyasında kötü şeyleri yapanlar için ise, her kötülüğün cezası sadece o kötülük kadardır.”

[Yani Allah iyilikler için daha fazla ücret verir. Fakat kötülüğe karşı sadece onun kadar ceza verir. Daha doğrusu bir kötülüğü işleyen için bizzat o kötülük cezaya dönüşür.]

“Ve bunlar karşı tarafa mağlup olduklarından yüzlerinden aşağılık akacaktır. Bu sonuç sonsuz olan Allah’ın sisteminin önlenemez bir neticesidir. Ve hiçbir şey, onları bu durumdan

koruyamaz. (Faraza korusa da) onların yüzleri sanki kapkaranlık gecelerin parçaları ile yamanmıştır. (Çünkü bunlar maddeten kurtulsa da, onların ruhlarına yokluk ve ölüm karanlıkları çöker.) Bunlar ancak ateşin içine girmekle var kalabilirler. Ve onlar orada ebedi kalacaklardır.” (Çünkü bunlar fitrat denilen öz sermayelerini tamamıyla israf ettiler.)

[Hulasa: İnsanlar sonsuz birlik ve soyut değerlerle bu somut çatışma âleminin üstüne çıkamazsa çok sıcak olan zıtların çatışma alanından asla çıkamayacaktır. İlginçtir ki; azap ve mükâfatın evrenselliğini bildirmek için bu surede cehennem kelimesi geçmiyor. Bu remzen der ki; her âlemin her dönemin kendi yapısına uygun bir cenneti ve cehennemi vardır.]

28. Ayet: *“Biz bu insanların tamamını diriltip topladığımızdan sonra; Allah’ın sonsuz birliğini kabul etmeyenlere deriz ki; sizler ve Allah’a eş koştüğünüz putlarınız herkes yerine geçsin. Bu şekilde onların arasını açarız. O putlar, onlara tapanlara, Sizler bize asla tapmadınız, der.”*

[Bu 28. ayet, mahkemede hakkaniyetin açığa çıkmasının tasviridir.]

29. Ayet: *“Bizimle sizin aranızda şehit (canlı şahit) olarak Allah yeter.. Biz kesinlikle sizin bize olan ibadetinizden habersiziz.”*

[Bu 29. ayet de ontolojik ve yapısal iki gerekçeyi ifade ediyor. Diyor ki: Bir şeyin tapılması için onun sonsuz ve sonsuz bilinç sahibi olması lazımdır ki; ibadetleri alıp kabul etsin. İkinci olarak ibadet ancak Allah’a yapılır. Çünkü ancak o sonsuzdur. Onun için sonsuz olmayan şeyler insanı doyurmaz. Demek sizler Allah’a tapmanın yerine yanlış yere yönelmişsinizdir. Belki; sizler bize taparken, aslında sonsuz olan Allah’a tapıyordunuz.]

30. Ayet: *“İşte bu makamda ve bu mahkemede her canlı, daha önce neler yaptığını ortaya atar. Bütün herkes, onların gerçek sahipleri olan Allah’a döndürülürler. Ve daha önce uydurdukları bütün putlar kaybolur, gider.”*

[Allah’ın sonsuzluğunu nasıl anlayacağız, diye gelebilen mukadder bir soruya cevaben 31. ayet geliyor.]

31. Ayet: *“Vahiy diliyle de ki; ‘gökten ve yerden sizi besleyen kimdir? İşitme ve görme gerçeğinin asıl sahibi kimdir? Kim, cansız maddeleri canlı yapabilir? Ve canlıdan cansız çıkarabilir. (Yani canlılığa son verebilir?) Kim bütün kâinatı geçmiş ve geleceğiyle bilinçli bir birlik içinde yaşıyor?’ Onlar elbette Allah (sonsuz bir güç) diyecekler. “Öyle ise, neden buna karşı gelmekten sakınmıyorsunuz!?”*

32. Ayet: *“Demek tapmanıza layık tek merci bu Allah’tır ki; sizi geliştirmek için yaratmıştır. Onun varlığı gerçek olduğu gibi onun işleri de gerçektir. Bu gerçeklik dışında yok olmak ve kaybolmaktan başka ne var?! Artık neden küçük düşünen benliğinize dayanıp başka tarafa yönlendiriliyorsunuz!?”*

33. Ayet: *“Demek Rabbinin, yasa ve gerçeklik dışında yaşayan fasıklar için söylediği “Bunlar asla inanmaz; bunlar cezayı hak ediyor” sözü doğru ve haktır.”*

[Çünkü yapısına aykırı olarak sonsuzluğu terk edip, somut geçici şeylere kilitlenmek ve bunun sonucu olarak başta ibadet olmak üzere evrensel yasaları çiğnemek öyle bir cinayettir ki, bütün gelişmeleri (rububiyet gerçeğini) bozmakla fısı (yasal varlık ve hayat nimetinin dışına atılmayı) netice verir.]

Burada yasa ve ontoloji açısından bu geçen üç ayet ve onların üçer cümlesi akli ikna için yeterlidir. Fakat insan evham sahibidir. Herkes de bu ontolojik ve hukukî boyutu göremez. Onun için gelen 34. 35. ve 36. ayetlerde, yine ilmî fakat gözle görülebilecek üç ilave delil daha geliyor. Şöyle ki:

34. Ayet: *“Vahiy ve gayb diliyle de ki: Taptığınız putlarınızdan hiç biri, bir canlıyı yaratıp onu tekrarlayabilir mi? De ki: Sadece sonsuz güç, ilim ve irade sahibi olan Allah böyle yapar. Artık neden yalana yönlendiriliyorsunuz?”*

[Bütün Kur’anda gözlemlendiği gibi; Peygamber için o zaman henüz tam bilinmeyen gaybî meselelerde, *Vahiy diliyle de ki;* ifadesi kullanılıyor. Çünkü böyle meseleler, bütün zamanları bilmeye bağlıdır. İşte o zaman için Biyoloji bilinmezken; dünyada, gelecekte veya başka kıtalarda ne olduğu ve ne olacağı henüz görünmezken “Sen, de ki; Allah’tan başka bir canlıyı yaratıp onu tekrarlayan kim olabilir!?” sözü 1400 yıldır doğru çıktığı gibi; ilimlerin ve sebeplerin çok geliştiği bu çağımız için de geçerlidir. Bu ince nükte ile beraber bu 34. ayet biyolojik somut bir birlik delilini gözle, özellikle bugünün merceklere gösteriyor. Bu gelen 35. ayet ise somut, sosyolojik bir gerçeği ve birlik delilini gösteriyor:]

35. Ayet: *“De ki; sizin taptığınız putlarınızdan insanı, birey, aile ve toplum olarak gerçeğe ve başarıya götüreceği biri var mı? De ki; sadece Allah (sonsuz değerlere sahip zat) böyle bir neticeyi yaratır. Acaba, evren ve dünya içinde başarıya götüren mi, yoksa itilmeden hiçbir hareket ve iş başaramayan mı uyulmaya daha müstahaktır? Artık nasıl yargılıyorsunuz?! Neden sonsuzluk ve maneviyat içermeyen yasalarla toplumu zorla saptırıyorsunuz?!”*

Bu gelen 36. ayet ise epistemolojik bir delili dile getiriyor:

36. Ayet: *“Onların çoğu birçok ilmî meselede sadece zanna (ve olabilirliğe) uyuyorlar. Hâlbuki zan (ihtimal, olabilirlik) hiçbir zaman, insanın gerçeğe olan ihtiyacını gidermez. Allah sonsuz bilgi sahibi olduğundan, bu putperestlerin vehim ve kuruntularla ne kadar yanlış yaptıklarını biliyor.”*

[Bu geçen altı ayette kâinat kitabının değişik sayfalarından, bir kısmı somut, bir kısmı soyut değişik belge ve bilgileri gördük. Şimdi, kâinatın, insanlığın sözel bir yönü olan ve bütün ilimleri içeren Kur’andan ve canlı bir Kur’an olan Hz. Muhammed’in davranışından altı delil daha okuyacağız:]

37. Ayet: *“Bunlar Kur’anın kesin bilgileri dışındaki zanna ve kuruntulara tabi oluyorlar. Hâlbuki bu Kur’anın yapısı ve bilgileri, (sonsuz bir kaynak olan) Allah’ın dışında başka sınırlı şeyler tarafından uydurulmuş olamaz. Ayrıca bu Kur’an geçmiş bütün vahiyleri tasdik*

ediyor (onlara uyuyor.) Ve kâinat kitabının açıklamasıdır. Onda insanı rahatsız edecek hiçbir şey yoktur. O bütün âlemleri geliştiren Rabbül-Âleminin geliştirme programıdır.”

38. Ayet: *“Yoksa ‘Muhammed bunu uydurdu’ mu diyorlar? Sen yine vahiy diliyle de ki; öyle ise siz de onun benzeri bir sure ortaya koyun. Allah’ın dışında herkesten de yardım isteyin; eğer sizin bu ‘uydurdu’ sözünüz doğru ise..”*

[Yani eğer Kur’an uydurma ise, herkes özellikle zekiler ona benzer bir şeyler uydurabilir. İhtiyaç çok fazla olduğu halde, eğer hiç kimse onun bir kısmının dahi bir benzerini ortaya koyamıyorsa, demek o mucizedir ve Allah’ın kelamıdır. İşte “Onun bir benzerini getirin” “Ve getiremeyecekler” davası doğru olarak ve gaybî (zamanlar üstü) bir çağrı ve bilgi olduğu için şimdiye kadar hiç kimse onun veya bir suresinin benzerini ortaya koyamadı.]

39. Ayet: *“Demek bu inkârcılar, içindeki bilgileri kuşatamadığı ve o bilgiler, onlar için henüz gerçekleşmediği (ve o bilgilerin gerçek yorumu –teveli– onlara gelmediği) için onlar cesaretle yalanlıyorlar. Onlardan önceki kavimler de (ilkelliklerinden) böyle yalanladılar. Fakat o zalimlerin sonucunun nasıl olduğuna bir bak!”*

[Bu Kur’anın hakk olduğunun bir delili de gayet ciddi, verimli, samimi bir imtihan ortamının açılmasına sebep olmasıdır. Bu fiili durumdan açıkça anlaşılıyor ki; Kur’an, insanları imtihan etmek isteyen, onları bu sayede geliştirmek isteyen Rabbül-Âleminin geliştirme programıdır:]

40. Ayet: *“Çünkü bu Kur’ana inananlar var. Bunlar gerçekten geliştiler. Ona inanmayanlar da var. Onlar da gerçekten kaybettiler. (Bu, fiili bir test oldu. Ayrıca kaybedenler bu neticeyi hakk ediyorlar.) Çünkü seni bu görevle gönderen Rabbin, sonsuz ilmiyle bozguncuları çok iyi biliyor.”*

41. Ayet: *“Eğer bütün bu neticelerden sonra onlar seni yalanlarsa, de ki; benim yaptıklarım bana sizin yaptıklarınız size; siz benim yaptıklarım hiç bulaşmadınız; ben de sizin yaptıklarınıza hiç bulaşmadım.”*

[Ayet diyor ki; onları zorlama; çünkü imtihan ve gelişmenin en güçlü esprisi; serbestlik ortamının oluşmasıdır. Burada iradeye kapı açılır, fakat seçim hakkı kimsenin elinden alınmaz. Evet, imtihan çok önemli ilahî bir amaçtır. Onun için herkes, her zaman, her işte kaybetme riskiyle yüz yüzedir.]

42. Ayet: *“Nitekim sana düşman olanlar içinde seni dinleyip de anlamayanlar olduğu gibi; Müslüman olduğu halde mesajını anlamayanlar da vardır. Kesinlikle anlamadıkları, akl etmedikleri halde, sağırlara sözü sen mi işittireceksin!”*

43. Ayet: *“Ve onlardan sana bakanlar vardır. Fakat görmedikleri halde körlere sen mi yol göstereceksin?!”*

[42. ayet, Peygamberin mesajının mucizeliğine, 43. ayet ise onun hal ve davranışlarındaki mucizeliğe bakıyor. Bütün bu bilgi ve belgelere rağmen insanlar eğer kaybediyorsa, yanlış

seçim ve tercihlerinden kaybediyorlar. Çünkü sonsuzluğu ve ebediyeti göremiyorlar. Geçici dünya hayatı ile yetiniyorlar.]

44. Ayet: “Gerçekten sonsuz ilme ve kudrete sahip olan Allah insanlara asla haksızlık etmez. Yalnızca insanlar kendilerine zulüm ediyor.”

45. Ayet: “Allah ebediyet için onları diriltip topladığında sadece gündüzden bir saat bekleediklerini sanacaklar. Aralarında tanışacaklar. Allah’la ve ebediyetle yüzleşeceklerini yalanlayanların zarar ettiği, hiçbir hedefe varamadıkları ortaya çıkacaktır.”

[Evet, imtihan bir miktar belirsizlik ve kapalılık ister. Sen dahi bu yasanın dışında değilsin. Burada kısa zaman ifadesi öncelikli olarak dünya hayatının aslında saat ile ifade edilen çok kısa bir zaman diliminden ibaret olduğunu dile getiriyor. Der ki: Dünya hayatı o kadar kısadır ki; onu yaşayanlar birbiriyle bile tanışmamışlar. Ayrıca bu ifade “Neden kabirde bu kadar çok beklenilir?” gibi bir soruya da cevaptır. Diyor ki; zaman nisbîdir, hareketten ibarettir. Kabirdeki zaman bir derece durgun olduğundan sizin çok hareketli diyalektik imtihan dünyasının hareketi ile kıyaslanamaz.]

46. Ayet: “Nitekim onlara vaat ettiğimiz bir kısmını sana göstersek veya seni vefat ettirsek (yani bu imtihan ortamı kapansa;) onları da vefat ettiririz, onlar bize dönerler. Ve bil ki; Allah canlı şahit (şehit) olarak onlardan kimin neyi hak ettiğini biliyor.”

47. Ayet: “O muhasebe ve mahşer gününde sorumlu olan her toplum için; onlara mesaj getiren bir elçi mutlaka var olur. Elçileri geldiğinde aralarında adaletle hüküm verilir. Hiç kimseye asla haksızlık yapılmaz.”

48. Ayet: “Eğer bu konuda doğru iseniz, Bu diriliş, ne zaman gerçekleşecek, diye soruyorlar.”

49. Ayet: “Sen vahiy diliyle de ki; Allah’ın diledikleri hariç, kendim için ne fayda ne de zarar imkânına sahip değilim. (Ben de sizin gibi imtihan altındayım.) Fakat ilmen bilin ki; her toplum için belli bir süre vardır. Süreleri geldiğinde o süre bir an bile ne geciktirilir; ne de öne alınır.”

50. Ayet: “De ki; hiç düşünmüyor musunuz? Ya o azap gece veya gündüz gelirse!? (Yani bu süreç mutlaka işler.) Artık buna inanmamakla suç işleyen o caniler; neden azabın acilen gelmesini istiyorlar?!”

51. Ayet: “Sonra bu azap gerçekleşirse siz ona iman etmeyecek misiniz?! O zaman size: ‘Daha önce acilen gelmesini istediğiniz bu azaba şimdi mi inanıyorsunuz!’ denilecek.”

52. Ayet: “Sonra en büyük suçlu olan bu münkir zalimlere ‘Ebediyen azabınızı tadın. Sizler yaptıklarınızdan başka bir şeyle cezalandırılmıyorsunuz!’ denilecektir.”

53. Ayet: “Sen de iyice bak! Acaba bu vahiy gerçekten doğru mu, diye bilgi almak istiyorlar. Sen vahiy diliyle de ki; Evet, kâinatı geliştirmek için yaratan Rabbime and olsun! Kıyamet

mutlaka haktır; gerçekleşecektir. Ayrıca (bunun alternatifi de yoktur.) Siz Allah'ı aciz bırakıp ondan kurtulamazsınız."

54. Ayet: *"Bu o kadar önemli bir meseledir ki; eğer bir insan bütün dünyaya sahip olsa o meselenin şiddetinden kurtulmak için bütün o dünyayı fidye olarak verirdi. Bu meseleyi ihmal edip dünyaya sarılanlar, içlerindeki gizli pişmanlığı açıklayacaklar. Fakat aralarında adalet ile hüküm verilir. Hiç kimseye asla haksızlık edilmez."*

[48. ayette haşir ve dirilişin hakkaniyetini sorgulayan bir ifade var. Bu sorudan sonra 6 ayetle psikolojik ve vicdani deliller sıralanır. 55. ayetten ta 61. ayete kadar da 6 ayette ise altı ilmî delil açıklanıyor. Şöyle ki:]

55. Ayet: *"Herkes çok açık olarak bilsin ki; göklerde (metafizikte) ve yerde (fizik âlemde) ne varsa Allah'ındır. (Yani mutlak sonsuz bir birlik var. Bu bilinçli birlik varlığın ve hayatın kesintili olmasına ve yok olmasına aykırıdır.) Ve herkes yine açıkça bilsin ki: Allah'ın ahiret ve ebediyeti vaad etmesi haktır. (Başta ulûhiyet olmak üzere Onun bütün sıfat ve değerleri, ahireti ve ebediyeti gerektiriyorlar.) Fakat insanların çoğu bu kavram ve değerleri bilmiyor."*

[Onun için imtihan ve dolayısıyla gelişmeye tabi tutuluyorlar. Diyalektik süreçlerden geçiyorlar. Bu diyalektik süreci tam anlamak için 55. sure olan Rahman suresini okuyun. Yani eğer sonsuz soyut değerleri anlamıyorsanız, hiç olmazsa Allah'ın sonsuz somut tecellileri olan diyalektik âlem içinde bu gerçekleri görün.]

56. Ayet: *"Bu diyalektik gerçeklerin en açığı hayat ve ölümdür. Bunlar da sadece ve sadece Allah'ın elindedir. Ve bir gün bu süreç bitecek her şey ona (O sonsuz birliğe) dönecektir."*

[Eğer insanlar 'Biz böyle bir gerçeğe inandık. Fakat bunu nasıl kazanacağız' diye sorarlarsa bu gelen 57. ayet adap, ahlak ve hal olarak birkaç çare sunuyor. 58. ayet hayata bakış açınızı düzeltin, diyor. 59. ayet, yasal ve hukuk dairesinde yaşayın, diyor. 60. ayet, psikolojinizi düzeltip, sağlıklı düşünün yani Allah hakkında güzel düşünün, diyor. 60. ayet "Çünkü Allah sonsuzdur, her çeşit bilgi ve imkâna sahiptir, diye söylüyor. İşte:]

57. Ayet: *"Ey insanlar, kesinlikle bilin ki; sizi yaratıp geliştirmek isteyen Rabbinizden size yolu gösterecek bir bilgi gelmiştir. O bilgi sizi yönlendireceği gibi, gönüller için de şifa ve terapidir. Ve ona inananlara başarı sağlar; onları hedeflerine vardırır."*

[Demek Kur'anın farklı mucizelerine dayanarak Kur'an'da her şey var, diyenler haklıdır.]

58. Ayet: *"Bunlara de ki; sadece Allah'ın ekstra bağışlarıyla ve O'nun başarılı kılmasıyla sevininler. Bu, onların topladığı mal ve mülkten çok daha hayırlıdır."*

[Çünkü mal ve mülkün sonu vardır. Fakat Allah'ın inayet ve ilgisine son yoktur. Ayrıca Allah'ın rahmeti ve ekstra bir nimeti olan güzel ve mesudane bir hayat yaşamak, insan için sonsuz bir sorumluluk ve sınırlı bir saygınlıktan başka bir sonucu olmayan çok mal ve mülkten daha iyidir. Ayet numarası da bu ince manaya bir remizdir. Çünkü 57 sayısı

Rahmaniyetin ve diyalektik sürecin remzidir. 58 ise Rahimiyetin ve ekstra İlahi ilginin remzidir. Yasin suresi, 58. ayete bakın..]

59. Ayet: *“De ki; hiç düşünmüyor musunuz?! Allah’ın size verdiği rızkın bir kısmını haram bir kısmını da helal sayıyorsunuz. De ki bu yargı, sonsuz bilgi sahibi olan Allah’tan mı size geldi. Yoksa Allah namına yanlış mı uyduruyordunuz?”*

[Bu ayet belli dinî bir düzen içinde yaşamayan müşriklere ve onların keyfi inançlarına baktığı gibi; bugün Kur’andaki sonsuz bilgilere aykırı olarak değişik kural ve kaideler getiren dinî mezheplere de bakar. Nitekim Kur’an *“Ne ki hijyenik ve sağlıklı (tayip) ise o helaldir. Ne ki hijyenik değilse (habisse) o haramdır.”* dediği halde dinî mezheplerde insanı sonsuzluk anlayışından koparacak birçok yapay kural ve kaide var.]

60. Ayet: *“Allah namına yanlış bilgi uyduranlar, kıyamet günü Allah’ın onlara ne yapacağı hakkında ne sanıyorlar!.”*

“Evet, Allah insanlara bol fazıl ve ihsan sahibidir. Varlığın ve hayatın büyük çoğunluğu temiz ve helaldir. (Çok az kısmı imtihan için haram edilmiştir.) Fakat insanların çoğu şükretmiyorlar.” (Ya inanmıyorlar veya yanlış bilgilerle hayatı kendilerine zehir ediyorlar.)

[Bütün bu iki başlı yanlışların sebebi insanların sonsuzluğu, Allah’ın sonsuz bilgisini bilmemeleridir.]

61. Ayet: *“Hâlbuki başta ey Muhammed sen hangi vahyi alırsan⁵ ve sizler o vahiyden ne okursanız ve hangi iş yaparsanız; ona girdiğinizde biz mutlaka üstünüzde şahidiz. Çünkü ne yerde, ne de gökte bir zerre bile senin Rabbin olan Allah’tan kaybolamaz. Zerreden küçük şeyler de, ondan büyük şeyler de ondan kaybolamaz. Bütün bunlar, apaçık bir kitapta yazılıdır.”*

[Evet, kuantum fiziği ve çok incelik isteyen fenni kanunlar ve yazılım bilgisi bugün bize açıkça bildiriyor ki; bütün varlık muazzam bir bilgisayar gibidir. Her şey onda yazılıdır. Ve onda hiçbir şey kaybolmaz. Kur’anın 1400 yıl önce bu yapıya kitap ve yazılım demesi apaçık bir mucizedir. Bu bilimsel gerçeklik Kur’anın bizden beklediği iman seviyesi için dahi önemli bir ölçüdür. Bizim bu seviyede iman edip etmediğimizin testi de şu gelen ayettir.]

62. Ayet: *“Herkes açıkça bilsin ki; Allah’ın evliyası (sonsuzluğu bilip, ona yakın olanlar)⁶ onlara zarar verecek hiçbir korku olmaz. Ve onlar asla üzülmezler.”*

[Demek eğer bir mümin, gelecekte korkuyorsa ve geçmişe üzülyorsa o henüz Allah’ın sonsuzluğunu ve yetkinliğini tam bilmiyor, demektir. Peki, sadece iman etmek yeter mi? diye sorulursa 63. ayet cevap veriyor.]

⁵ Zamir ayette geçen *şe’n* kelimesine racidir.

⁶ Velayet yakınlık, demektir. Veli Allah’a yakın insan demektir. Okuldaki çocuğun velisi de bu kökten gelir. Yani çocuğa en yakın kişi, demektir. Köleye de mevla denmesi, efendisine çok yakın olduğu içindir.

63. Ayet: “Allah’ın evliyası (Ona yakın olanlar,) tam iman edenlerdir ve o imanın gereği olarak kalp ve ruhlarını (günahtan, gafletten, sınırlı düşüncelerden) koruyanlardır.”

64. Ayet: “Onlar dünyada da, ahirette de sürekli sevinç ve müjdeli bir durumdadırlar. (Ne korkarlar, ne de üzülmüşler.) Bu bir yasadır. Bu, sonsuzluğu anlamanın (gerçek imanın) doğal bir sonucudur. (Fizik kuralları Allah’ın yasaları olduğu gibi bu imanın bu sonucu vermesi de ilahî bir kanundur.) Allah’ın kanunları demek olan kelimeleri,⁷ asla değişmez, fire vermez. İşte en büyük kazanç böyle bir imanı elde etmektir.”

[Bu surenin birçok ayetinde⁸ gördüğümüz gibi Hz. Muhammed de, surenin konusu olan bu evrensel imtihan yasası dışında değildir. O vahiy aldığı halde, bazen bir takım acabaları oluyordu; beşer olarak sıkılıyor ve üzülmüyordu. Fakat bütün bu süreçte gittikçe Allah’a yaklaşıyor. Allah’ın evliyası oluyor. Yani Mekke’de inen ayetler ve imanî bilgiler, başta onu Allah’a yaklaşıtıyordu. O bu sürecin sonunda, gelecekte korkmayan ve geçmişe üzülmeyen bir seviyeye gelince, onun velayeti, risalete dönüşmüş. Ki; miraç olayı bu ikinci dönemin başlangıcıdır.

Evet, Miraç öncesi Mekke döneminde başta Hz. Muhammed olmak üzere insanları Allah’a yaklaştıran ayetler ve bilgiler geliyordu. Bu dönemde amelî kısımlar, hem azdır hem yasa tarzında değildir. Sadece tavsiye niteliğindedirler. Nitekim bu dönemde inen ayetler içinde Hz. Peygambere Er-Resul, diye söyleyen ifade olmadığı gibi; şeriat ve hukukun bir ifadesi olan “Allah’a ve Resulüne itaat edin” emri hiç geçmiyor. Ve bu ikinci ifadenin yüzde doksan beşi Medeni surelerde bulunuyor. *Sen resullerdensin, biz seni irsal ettik*, mealindeki ifadeler ise, ıstılahi manadaki risaletten ziyade Hz. Peygambere ikinci bir görev olan nübüvvet verme manasındadır. Demek İslam’daki “*Namaz ve diğer İslami rükünler miraçta farz edildi*” bilgisi; Bediüzzaman’ın “*Miraçta Hz. Muhammed’in velayeti, risalete inkılâp etti*”⁹ sözü bu derin mananın ifadesidirler.

Evet, kavram olarak herkes biliyor ki, risalet demek, yapılması farz olan Allah’ın şeriat ve yasalarını topluma tebliğ etme görevidir. Demek Hz. Muhammed belli bir şeriat ve yasaları tebliğ etmekle görevli olmadan önce (yani miraçtan önce) o da beşeriyetinin gereği olarak imtihana tabi idi. Fakat velayette büyük mesafeler alıyordu. İşte o gelişmelerden bir tanesi şudur:

“Hayatında hiçbir lekesi olmayan bir adama karşı, Mekke’nin çoğunluğu “Sen yalancısın, sen delisin” gibi laflarla ona hakaret ederken ufukta bir başarı belirtisi de görünmüyordu. O ise insan olarak bu duruma çok üzülmüyordu. Bunun üzerine onu velayet (yani Allah’a yakınlık) mertebelerinde bir menzil daha yükseltmek için bu 65. ayet geldi.¹⁰]

⁷ Kur’anda (2/ 37 ve 134) “Allah’ın kelimeleri,” Allah’ın yasaları demektir. Onun için Allah’ın kelamı olan Kur’anın her cümlesi adeta bir kanundur.

⁸ Ayet 46, 94, 95, 65

⁹ 31. Söz

¹⁰ Bilindiği gibi, surelerin ayetleri de hepsi birden inmezdi. Tahmini olarak bu surenin ayetleri Hicretten 8–9 sene önce inmiştir. Ki “Bekleyin” ifadesi 1558 ettiğine göre, öngörülen kıyamet tarihi Hicri 1550 gibi kalıyor.

65. Ayet: “Sakin onların o (çirkin) sözleri seni üzmesin. Sen de bütün izzetin Allah’a ait olduğunu bil! (Lâfzen: Hiç şüphesiz bütün izzet Allah’a mahsustur.) Her şeyi işiten ve gereğini yapan, her şeyi bilen ve bilgisini tam uygulayan sadece O’dur.”

[Eğer “İnsan bu sonsuzluğu yakalarsa; Allah’a tam yaklaşırsa (Onun evliyası olursa,) o insan da bir çeşit ilah olmaz mı?” diye sorulursa, bu gelen 66. ayet açıkça cevaben şöyle diyor:]

66. Ayet: “Herkes kesin olarak bilsin ki; göklerde (metafizik âlemde) ve yerde (fizik âlemde) olan her ben ve kişilik Allah’ındır; (Onun kulu ve abdidir. Allah’tan ayrı ve Allah’a ortak koşularak kendilerine uyup, istek ve dualarının onlar tarafından kabul edilmesini isteyenler var. Fakat bunlar sadece zan ve kuruntuya uyuyorlar. Bunların “Allah’tan başka duaları kabul edenler olur” sözleri, kulakları çınlatan bir yalandan başka bir şey değildir.”

[Evet, Allah belli hikmetler için, hayatta bazı zahiri sebepleri kendi kudretine perde yapar. Fakat ulûhiyet ve ibadet konusunda asla aracı kabul etmez. *Allah* kelimesi tapılan, yalnızca kendisine ibadet edilen zat demektir. Sayısal olarak 66 eder. Bu meselenin 66. ayette anlatılması da güzel bir remizdir. Evet, Allah’tan başka her ben, her kişilik sınırlı zıtlar malzemesinden yaratılmıştır.]

67. Ayet: “Evet, sadece o Allah’tır ki, sükûnet bulasınız, diye size gece yapmıştır. Ve eşyayı görüp çalışasınız, diye size gündüz yapmıştır. Bu zıtların varlığında, dengesinde her şeyin zıddına muhtaç oluşunuzda dinleyip ibadet etmek isteyen bir toplum için nice belge ve bilgiler vardır.”

[Kur’anda *dinlemek* kavramı, bir şeyi işittikten sonra kabul edip ona uymak manasına gelir.]

[Ruhanileşmiş, olağanüstü şeyler yaşayan veli zatlara insanların bir kısmı ibadet ettiği gibi; maddi düşünen bazı müşrikler de, Allah’ı maddi bir varlık olarak anlayıp değişik sebepleri ve güçleri Allah’tan sudur etmiş, O’nun evladı olarak görüyorlar. Hâlbuki Allah, soyut-somut bütün zıtların üstündedir. Sadece O sonsuzdur.

Hıristiyanlar ise, Allah’ı sadece ruhanî ve sınırlı bir varlık bildiler. Ve ruhanî yönü önde olan Hz. İsa’ya “Allah’ın oğlu” dediler. Oğul ve sevgili¹¹ gibi mecazî kelimeleri, aynen zahiri mealiyle anladılar.

Vehhabiler de Allah’ı gökte oturan, eli ve ayağı olan bir kral olarak düşünüyorlar. Mecazları hiç tefsir ettirmiyorlar. Bunlar ve Hıristiyanlar, eğer ahirete, helal ve harama ve vahye inanmasaydı, müşriklerden hiç farkları kalmazdı. Fakat bu üç özellik için onlara müşrik denilmez. Onun için onlarla evlenilebilir. Ve yemekleri yenilebilir. İşte bütün bu ve benzeri eksik düşüncelere karşı şu gelen 68. ayet 6 cümlesiyle şöyle cevap veriyor:]

68. Ayet: “Zıtlardan ve sınırlılıktan kurtulamayan o insanlar “Allah evlat edinmiştir” dediler. Allah sonsuz olduğundan (maddi bir nitelik olan doğurmaktan) çok çok yücedir. Ayrıca onun böyle bir şeye de ihtiyacı asla yoktur. Çünkü göklerde ve yerde ne varsa her şey onun

¹¹ “Yahudi ve Hıristiyanlar ‘Bizler, Allah’ın oğulları ve sevgilileriyiz’ dediler.” (Maide, 18)

mülküdür. Ayrıca siz insanlar âleminde, ne maddi ne manevi böyle bir iddiayı doğrulayacak güçlü bir delil (sultan) da yoktur. Siz insanların¹² en büyük sermayesi ilim olduğu halde “Allah’ın kemalatına aykırı olarak ve hiçbir ilmî delili olmayan böyle bir durumu, nasıl iddia edersiniz.!”

[Demek böyle bir şey ilmî olmadığı gibi, en açık özelliği sonsuzluk olan Allah kavramına da yüzde yüz aykırıdır.]

69. Ayet: *“Sen vahiy diliyle önceden de ki: ‘Allah’a aykırı olarak yalan (hiçbir gerçeği olmayan bir meseleyi) uyduranlar kesinlikle başarılı olamayacaklardır.”*

[Hiçbir dinsiz toplum bu dünya hayatında başarılı olamadığı gibi; dindar geçinen ve “Allah’ın oğlu var” gibi yanlış iddialarda bulunan mistikler de;]

70. Ayet: *“Dünyada az bir miktar yaşayacaklardır. Fakat sonra bize dönecekler. Sonsuzluğa ve ulûhiyete aykırı olarak gerçeği gizlediklerinden dolayı onlara çok şiddetli bir azap tattıracağız.”*

[Evet, insan bazı mistik şeylerle bir miktar sükûnet bulabilir. Fakat sonsuzluk isteyen kalbin sükûneti ve sonsuz birlik sonucu olan ebedî hayat ihtiyacı ancak mutlak birlik sahibi olan Allah’a iman ile gerçekleşir. Onun için Peygamberimiz “Dünyada en güzel söz, bu birliği anlatan ‘Lailahe illallah’tır” demiş.]

Bu Gelen 23 Ayetin Anlaşılması İçin Bir Giriş

[Hem Batıda hem Doğuda birçok ehl-i tahkikin fark ettiği üzere; Kur’andaki kıssaların birinci manası, o kıssaların bizzat Hz. Muhammed’in hayatındaki gerçekleri anlatmasıdır. İşte bütün surede gördüğümüz gibi; surenin temel konusu olan, imtihanın gerçekleşmesinin vazgeçilmez üç sacayağı var. Bunlar sıra ile şöyledir: **1)** Allah’ı ve ahireti anlatan bir uyarıcının¹³ gelmesi.. **2)** O nebinin belli bir şeriat ve yasaları yürürlüğe koyması..¹⁴ **3)** İnsanın ruhanî gelişmesini sağlayacak, manevi ve ruhî bir eğitim vermesi..

Bakın bu surede, 1. görev numunesi olarak Nuh anlatılmış. İkinci vazife olan risalet numunesi olarak Musa anlatılmıştır. Üçüncüsü için ise Harun anlatılmıştır.¹⁵ Adeta bu 23 ayetle Kur’an vahyinin 23 yıllık süreci özetlenmiştir. Fakat herkesin gözünde devlet, hukuk ve şeriat birinci planda olduğundan ve İslam’da şeriat (Musevi boyut,) velayeti (Harunu) ve hakikati (Nuhu) içerdiğinden İslam dünyası maalesef sadece şeriatı görüyor. Hakikat ve velayeti ihmal ediyor.

¹² Özellikle ehl-i ilim diye lanse edilen 68 nesli..

¹³ Literatürde buna vahiy ve haber alan manasında “Nebi” denilir.

¹⁴ Bu ikinci görev ile görevlenince literatürde ona “Resul” denilir. Resul elçi demektir.

¹⁵ Tevrata ve Kur’ana dikkat ile bakarsanız, Musanın şeriat; Harunun maneviyat ve velayet demek olduğunu görürsünüz.

Hâlbuki hakikat ve velayet olmadan şeriat, kuru ve içi boşalmış bir şekilden ibaret kalıyor. Nitekim Bediüzzaman “*Velayet, risaletin (şeriatın) hakkaniyetinin en güçlü delilidir.*” diyor.

Benim kanaatime göre gayr-ı müslimlerin İslam’dan kaçışlarının en açık sebebi millet olarak, büyük ölçüde bu büyük son iki değeri yitirmemizdir.

Herkes sanıyor ki; önce velayet gerekir. Sonra şeriat, en sonunda hakikat.. Fakat Kur’an öyle söylemiyor: Kur’an bu suredeki sıra ile bize der ki: “Önce ilim gerek... Bu ilim size varlığı tanıtır. Bu da size sonsuzluğu bildirir. Bu da Allah’a ve ahirete imanı gerçekleştirir. Ki en büyük hakikat budur. Ve ancak bu hakikat ile her şeyin gerçekliği anlaşılır.

Bu dört aşamadan sonra, gerek birey olarak ve gerek aile ve toplumda; Allah’ın o sonsuz ilmine ve bilinçli tercihe göre şekillenen bir şeriat ve hukuka uymak gerekir ki; insan daha geniş çapta hayatın amacını yakalasin; ilimden ve imandan aldığı bilinci, sosyal hayatta pratize etsin. Nefsinin kirlerini arındırsın. Ve eğer insan bu arınma işinde sonsuzluğu hak etmek için imanını pratize etmekte zorlanıyorsa manevi ve ruhani bir seyr u sülûke girmeli. Kur’anda bu üç vazife peygamberin hayatını anlatan şu ayette açıkça anlatılmıştır: (Hz. İbrahim dua ediyor:)

“Ey Rabbimiz (ey bizi yetiştirip geliştiren!) Benim zürriyetim içinde onlardan bir elçi gönder. Onlara Allah’ın (iman) ayetlerini okusun; (hakikati öğretsin.) Onlara kitap (hukuk ve yasayı) ve hikmeti (anlayışı) talim etsin. Bir de onları arındırsın. Hiç şüphesiz, sen Azizsin (sonsuz imkânlarla sahipsin.) Fakat belli hikmetler için Hakîmsin.” (Bazı işleri sınırlı yaparsın.) (Bakara, 129)

Normal medeni toplumlarda kural bu sıradır. Fakat eğer o toplum ümmi ve (bedevi) ise kitap ve hikmet sona bırakılır. Cuma suresi, ayet 2’de anlatıldığı gibi..

İşte bu kısa tahlilde gördüğümüz üzere bu surede 23 ayette bu üç temel görevi anlatan Nuh, Musa ve Harun kıssaları anlatılıyor. Şöyle ki:]

71. Ayet:¹⁶ *“Onlara Nuh’un haberini (mesajını) oku;¹⁷ uygula. Hani kendi öz kabilesine (kavmine) demişti: ‘Ey kavmim, eğer konumum ve Allah’ın bilgi ve belgelerini (ayetlerini) hatırlatmam size ağır geliyorsa ben yalnızca Allah’a dayanırım. Kararınızı ve güvendiğiniz putlarınızı toplayın, bu kararda hiç tereddüt etmeyin, işimi bitirin ve bana asla mühlet vermeyin.’”*

72 Ayet: *“Eğer böyle bir şey yapmazsanız, vazgeçerseniz; benim yüzümden fakirlikten korkarsanız, bilin ki; ben sizden hiçbir ücret istemedim. Ücretim sadece Allah’a aittir. Ayrıca ben zulüm edecek, aşırı gidecek bir duruma girmeyeceğim. Çünkü dengeli ve adaletli demek olan Müslümanlardan olmak için emir almışım.”*

¹⁶ Kur’anda Nuh suresi 71. sıradadır.

¹⁷ Arapçada tilavet ve kıssa, uygulama manasına da geliyor.

73. Ayet: “*Bu tebliğ üzerine onu yalanladılar. Biz de onu ve onunla beraber olanları gemide kurtardık.* ¹⁸ *Onları oranın sahipleri yaptık. Belge ve bilgilerimizi yalanlayanları da (zaman denizinde) boğduk. İşte bak! Uyarı mesajını aldığı halde, inkâr edenlerin akıbetinin nasıl olduğunu gör!”*

[Bu son cümle 23 harfiyle 23 yıllık davet sürecinin sonucunu gösteriyor. Evet, İslamiyet gerçekten çok mucizevî bir gemi oldu. Başta çok zor bir durumda olan Araplar olmak üzere insanlığı, medeniyet ve bilimsel bakış açısını kurtardı.]

74. Ayet: “*Daha sonra Nuh’un ardından birçok elçiyi, kendi kabilelerine gönderdik. Onlar birçok mucizeler gösterdiler. Fakat daha önce yalanladıkları o mesaja inanacak gibi olmadılar. Çünkü biz, azgınlık yapanların kalp ve duyularını böylece mühürleriz.”*

[İşari manasıyla bu dört ayetten şöyle bir mana anlıyoruz: Hz. Muhammed’e inanan sahabeler hariç¹⁹ Arapların çoğu inanmadı. Hucurat suresinde ifade edildiği gibi sadece teslim oldular. Hz. Muhammed’in vefatından sonra sahabeler halaif ve Halifeler oldular. İslam dünyasında Peygamber ayarında birçok âlim geldi. Fakat halk yine, imanın o sonsuzluğunu kavramadı. Mücessime ve Müşebbihe mezhepleri ortaya çıktı. Ve İslam dünyası yenilgi, cehalet ve gerileme²⁰ ile cezalandırıldı.

Gerçi İbn Arabî ve Mevlana gibi sonsuzluğu anlayanlar ve yazanlar çıktıysa da çoğunluk yine bu sonsuzluğu tam kavramadı. Bu sefer bir kısım insanlar onları put edindi; bazıları da onları tekfir etti. Bu uzun serüvenli irfan hayatı, Hz. Muhammed’in birinci vazifesinin ifadesidir. İkinci vazifesi ise şöyle anlatılıyor:]

75. Ayet: “*Bu elçilerden sonra biz Musa ve Harunu ayetlerimiz ile firavuna ve meclisine gönderdik. Fakat Firavun ve meclisi kibirlendiler. Bunlar ve temsil ettikleri milletleri çok büyük cinayetler işleyen bir toplum oldular.”*

76. Ayet: “*Ve ne zaman gerçekliği bildiren metafizik bir hakk, onlara göründüyse, bu apaçık bir büyüdür, dediler.”*

[Bu 76. ayet (19*4) numarasıyla ve 38 (19*2) harfiyle Kur’anın 19 Mucizesine işari olarak bakıyor..]

77. Ayet: “*Musa, ey firavun ve meclisi, (sizler hayatta hak ve gerçeklik var, diyorsunuz. Fakat) hakk ve gerçeklik size gelince ona böyle mi söylersiniz!? Bu gösterdiğimiz gerçeklik, hiç sihir olabilir mi?! Halbuki sizler, sihirbazların başarılı olamadığını biliyorsunuz!”* (Çünkü sihir, göz boyama ve aldatmadır. Reel, doğal bir şey değildir.)

¹⁸ Kırk bir harfiyle o dönemdeki ilk sahabelere bakıyor.

¹⁹ Evet, sahabelerin hayat ve davranışlarından onların sonsuzluğu, Allah’ın yetkinliğini ve ebediyeti çok iyi anladıkları anlaşılıyor.

²⁰ Biz İslamiyeti gereği gibi anlamadığımızdan o da bizi cehalet cehennemine attı, başımıza gerileme ve zillet giysisini geçirdi. (Muhakemat)

78. Ayet: “Sizin bu getirdiğiniz şey doğru ise, bizi ecdadımızdan edindiğimiz düzenden ayırdığından ve neticede yeryüzünün iktidarı ikinize geçeceğinden biz bunu kabul edemeyiz. Ayrıca bizim doğamız, sizin bu getirdiğinize inanacak yapıda değildir.”

[77. ayetin özet manası şudur: Dine dayanmayan düzenler nefse, maddeye, geçici bir hayata dayanır. Ebediyeti isteyen insan ise, böyle şeylerle tatmin olmazlar. Fakat nefis, maddi yapılar ve dünya hayatı ebedî imişler gibi insanın gözünü boyarlar; onu kandırırlar. Ki reklâmlarıyla, parlak ışıklarıyla, açık saçıklığıyla bizim çağımız, galiba bu aldatma alanında benzersizdir. Onun için bu kadar ilmî gelişmelere rağmen insanlık kendini bu büyüünün zulmünden kurtaramıyor.]

[78. ayetin özet manası ise şudur: Kişi bazında nefis ve parlaklık, insanı uyuttuğu gibi; kollektif bir ben ve nefis olan devletin de gözünü boyayan iki engel vardır. 1) Kurulu statüko.. 2) İktidar sarhoşluğu.. Bir de “Bizim doğamız size inanacak yapıda değildir” sözü ile ifade edilen; “Din hak da olsa toplumun yapısına uymuyor” iddiası var ki üçüncü bir cümle ile ifade edilmiştir.]

79. Ayet: “Bunun üzerine firavun ‘Bana bütün bilgili sihirbazları getirin’ dedi.”

[Göz boyayan bilgilerden kendi düzenini destekleyecek bir ideoloji kurmak istedi.]

80. Ayet: “Bilge sihirbazlar gelince Musa onlara ‘Bütün bilgi ve imkânlarınızı ortaya koyun’ dedi.”

81. Ayet: “Onlar bütün bilgi ve ideolojilerini ortaya koyunca; Musa ‘Sizin getirdiğiniz bu şey sihirdir, (aldatmadır. Çünkü sonsuz bilince ve fitrata dayanmıyor.) Hiç şüphesiz sonsuz bilgi ve bilinç sahibi olan Allah, onu iptal edecektir. Çünkü sonsuz olan Allah ve onun sistemi, bozguncuların yaptığını asla yararlı kılmaz.’ (Sadece onu selekte eder.)

82. Ayet: “Ve Allah kendi yasalarıyla gerçekliği yaşattırır... Kanun ve düzenden nefret eden caniler istemezse de..”

83. Ayet: “Bunun üzerine, sadece Musa’nın kavminden genç bir grup Musa’ya inandı. O da firavun ve devleti onları öldürür, diye korktuklarından.. Çünkü firavun yeryüzünde çok üstün idi. (Birçok imkâna sahip idi.) Ve müsriflerden idi.” (Hak ve hukuka riayet etmezdi. Küçük bir siyasi çıkar için yüz bin insan öldürüyordu.)

84. Ayet: “Musa gerek firavunu ve gerek bu durumu bildiği için ‘Ey kavmim eğer Allah’a inanıyorsanız, Ona dayanın.. Eğer bu imanınızı yaşıyorsanız?!’ [Yani iman, İslamiyetsiz olmaz. İslamiyet de imansız olmaz.]

85. Ayet: “Onun kavmi, ‘Biz, sadece Allah’a dayanıyoruz. Ey Rabbimiz, zalim bir kavmin bizi öldürmesine fırsat verme. (Lâfzen:) ‘Bizi onların fitneye atılmasına araç kılma.’”

86. Ayet: “Ve rahmetinle bizi bu kâfir milletten kurtar.”

87. Ayet: “*Bunun ardından Biz Musa ve kardeşine: ‘Mısırda evler yapın. Evlerinizi kible (yönelme noktası) yapın. Ve namazı kılın... Ey Muhammed, sen müminleri müjdele!’*”

[Saf (62/13) suresinde geçtiği gibi; bu son cümle İslam fütuhata ile ilgilidir. Şöyle ki;

1) Bu cümle İslam tarihinden bahis eden bu surenin 13. ayeti olup, 13 harftir. 13. asrın sonuna kadar olan İslami fütuhata bakar.

2) Bu ayetin (10/87) bu cümle dışındaki diğer cümlelerinin harfleri 71 adettir. İslam kültürünün etkinliğine bakan “Elif Lam Mim”in ebced değeri de 71’dir. Ve yukarıda açıklandığı gibi diğer “Elif Lam Mim”ler ile beraber İslami fütuhata bakıyor.

3) Bu ayetteki son iki cümle bir hesaba göre, yani “te” te olarak sayılırsa ve şeddeli *Şin*, şeddeli sayılmazsa, $(731+720) = 1451$ eder ki, hem İstanbul’un fethine hem gelecek İslami fütuhata bakıyor. Eğer *Şin* şeddeli sayılsa ve yuvarlak “te”, “he” olarak sayılsa, 1356 eder ki, yeni bir İslami hizmet oluşumuna bakıyor. Eğer iki harf-i atıf sayılmazsa 1344 eder ki, o hizmetin başlangıcına bakıyor. Buna delalet eden bir iki karine de şudur:

a) “*Evlerinizi namazgâh yapın ve namazı ayakta tutun.*” cümleleri 1453 eder.

b) Bu ayetin 84 veya 87 harfi de, İslam’ın gelecek 80 küsur sene aktif hizmetlerine bir remizdir.

c) Bu son cümle, 13 harf olduğu gibi “ve namazı muhafaza edin” cümlesi de 13 harftir. Evet, İslam ümmeti, 13 asır boyunca bu namaz ve tevhid emrini yaşama geçirmiştir.

Enfal ve Tevbe surelerinin girişinde gösterildiği gibi, bu 13 rakamı Yahudilere bakıyor. Ve bir manada uğursuz sayı sayılır. Nitekim hitap, Musa²¹ ve kardeşinedir. Evet, Müslümanlar, bu 13. asırda Yahudileştiklerinden büyük bir darbe yemişlerdir. İnşallah 15. asırda bir daha dirilirler. Ve seksen küsur sene hüküm sürerler. Bu ayetin numarası ve harfleri de buna bir remiz olabilir. Numarası 87, harfleri 84’tür.

88. Ayet: “*Ve Musa şöyle dedi: ‘Ey Rabbimiz, sen firavun ve devletine birçok dünyevî mal ve süs vermişsin. Onlar bunun sonucunda²² birçok insanı yoldan saptırıyorlar. Ey Rabbimiz, mallarını batır; kalplerini kapat.. (Ki sistemlerini süslü gösteremesinler.) Ve bunlar çok inletici bir azap görmeden inanmasınlar.’*”²³ (Çünkü onlar bunu hak etmişlerdir.)

[Bu beddua, Mekkeliler için kabul oldu. Çünkü onlardan bir grup çok acıklı bir azap olan Bedir Savaşından sonra inandı. Diğerleri ise, yine onlar için acıklı bir durum olan Mekke fethinden sonra inandı.

²¹ Evet, Musa risaleti, Harun velayeti temsil ediyor. İslam ümmeti, risalet ve velayet sayesinde bu kadar sene namazı ayakta tutmuştur. Ve uğursuz 13. asrın sonunda büyük bir darbe yemiştir.

²² Burada Lam sonuç bildiren bir edattır; amaç manasında değildir.

²³ Bu onlara yapılan bir bedduadır. Onun için fiil meczum gelmiştir. (Ebu Ubeyde, Mecazül-Kur’an)

Evet, ehl-i dünyanın nefisleri azap görmeden soyut ve manevi bir değer olan dine inanmazlar. Çünkü dünya, zahiri olarak çok tatlıdır. Nitekim 20. asrın firavunu olan Avrupa ancak İkinci Dünya Savaşının ağır azabını tattıktan sonra dine bir miktar yol verdi. Bizde ise, bu mana, büyük bir kıtlık ve serbest seçimlerden sonra gerçekleşti.]

89. Ayet: “Allah Musa ve Haruna: ‘Duanız kabul oldu. Sakın istikametten ayrılmayın. Ve bilimi esas almayan cahil dindarların peşinde gitmeyin”

[Evet, İslam dinini mağlup ettiren bu iki zaafıdır. **1)** İfrat-tefrit hastalığı.. **2)** Bilimi dışlamak.. Yani dinî gerçekleri hurafe olarak anlatmak.. Demek eğer bu iki noktayı atlarsak biz Müslümanların da duası kabul olur.]

90. Ayet: “Ve biz, Beni İsrail’i (imani, ilmi ve gelişmişliği esas alan milleti) denizden geçirdik. Firavun ve askerleri, kıskançlıktan ve düşmanlıktan dolayı onların ardına düştü. Nihayet batış ona yetişince “Ben inanıyorum; Beni İsrailin ona inandığı tanrıdan başka ilah yoktur, diye kabul ediyorum.. Ve ben Müslümanlardım.”²⁴

91. Ayet: “Şimdi mi inandın! Halbuki, daha önce isyan ettin.. Ve bozgunculardan oldun!”

92. Ayet: “Bugün seni beden olarak kurtaracağız ki, senden sonra gelenler için bir belge olsun. Çünkü insanların çoğu belgelerimizden habersizdirler.”

[Firavunluk bütün yatırımlarını maddeye yaptığı için, ödül olarak sadece bedeni kurtulmuştur. Mana ve ruhu ise kaybolmuştur.]

93. Ayet: “Evet, bizim Beni İsraili çok güzel ve değerli bir hayat içinde yerleştirmemiz ve onlara birçok güzellikler nasip etmemiz, kendisiyle yemin edilecek kadar yüce bir değerdir. İlim kendilerine gelmeden hiç ihtilaftan girmediler. (Ve bu ihtilaftan sonra hiç birleşemediler.) Fakat seni imtihan dünyasının kurulması için gönderen Rabbin, kıyamet günü onların bu bitmez ihtilaflarını yargılayacaktır.”

[Bu ayette adeta evrensel yasalar tarzında anlatılan beş tarihi olaya işaret vardır. Biz ilk Beni İsrail olan Yahudilerin hayatında bunları tarihi olarak bilmiyoruz. Fakat onlardan sonra Beni İsrail (dindar-medeni millet) olan Abbasilerde, Osmanlılarda ve bugünkü Batının dindar kısmında bu beş yasayı görebiliyoruz; şöyle ki:

1) İnsanlık tarihinde refah, bolluk ve mutluluğu, en yüksek ve ideal seviyede İslam-Arap medeniyetinde de, İslam-Türk medeniyetinde de, bugünkü Avrupa’da da görebiliyoruz.

Tevrat bütününde Beni İsrail kavramını incellerseniz değişik manalarda kullanıldığını; bazen Abbasilere, bazen Osmanlılara, bazen de hukuku esas alan Batıya işaret ettiğini görürsünüz.²⁵

²⁴ Cümlenin başında bağlaç edatı olan “fe” sayılmazsa 2001 eder. (Miladi) “Boğulma ona yetişince” cümlesi de başındaki zaman edatı olmadan 1560 eder. (Hicri)

²⁵ Geçmiş ve Gelecek Arasında Tevrat adlı kitabımıza bakabilirsiniz.

2) Bu üç dönemdeki gerek maddî medeniyet ve gerek dinî gerçekler, o kadar yüce ve değerlidirler ki, kendileriyle yemin edilebilir. Bu değerler materyalistlerin iddia ettiğinin aksine insanın sıradan bir hayvan olmadığının en güçlü bir delilidir. Zaten ilk dönemde de insanıyeti hayvanıyetten çıkaran yegâne sebeplerden biri de, ilk Beni İsrail olan Yahudilerin din, şariat ve mistik bilgileridir.

3) *“Onlara nice hoş ve güzel şeyleri rızık olarak verdik.”* Yani ilkel dönemlerde medeniyet eksikliğinden ve son günlerde yapaylık ve dinsizlikten dolayı insanlar, o güzel rızık ve nimetlere ulaşamamıştır. Ve ulaşamıyor.

4) *“İlim kendilerine gelince ihtilafa girdiler.”* İşte Abbasiler, Yunan felsefesini ve bilimini aldıktan sonra çözümsüz fikir ayrılıklarına girdiler.. İşte güçlü bir birlik kurabilen Osmanlı, Batı bilimini aldıktan sonra bin bir parça oldu. İşte mutlu bir medeniyet olan Hıristiyan Batı gerçek bir ilim olan İslamî bilgileri aldıktan sonra bitmez bölünmelere daldı. İşte bugünkü Müslümanlar, Batı bilimini kendilerine mal edeceklerine bu müspet bilime karşı iflah olmaz bölünmeler yaşıyorlar.

5) Fakat Allah'ın sisteminde kaos ve anarşi yoktur. Bu ihtilaflar imtihan ve gelişmek içindir. Nihai neticeleri ancak ahirette görülecektir. Evet, Kur'andaki her cümle, adeta evrensel bir kanundur. Her dönemde o kanunlar az farklılıklarla yaşanılıyor.

94. Ayet: *“İşte ey Muhammed sen henüz imtihanını tam vermediğinden eğer sana indirdiğimiz bu bilgilerde şüphe içinde isen, senden önce Kutsal Kitapları okuyanlara sor! Kesinlikle sana gelen bilgilerin hak ve geliştirici olan Rabbinden olduğunu anlarsın. Sakın, sakın kuşku duyanlardan olma.”*

95. Ayet: *“Ve sakın sakın, Allah'ın bilgi ve belgelerini yalanlayanlardan olma! Yoksa mutlak olarak zarar edenlerden olursun.”*

[Bu 95. ayet (19*5) 44 harfiyle materyalistlere bakıyor. Evet, 4 ve 44 sayıları maddenin ve materyalizmin sembolüdür.]

96. Ayet: *“Rabbinin kelimesi (varlığı geliştirmek üzere yaratan Rabbinin yasası) kendileri hakkında belirlenmişler kesinlikle inanmayacaktır. Çünkü onlar kaybetmeyi hak etmişlerdir.”*

97. Ayet: *“Çünkü bunlar, çok acıklı ahiret azabını görmeden bütün mucizeler kendilerine gelse de inanmayacaklardır.”*

[Bu son üç ayet Hz. Muhammed açısından üç uyarıyı içerdiği gibi; bugünkü Müslümanlar için de üç ikazı tazammun ediyor; şöyle ki:

a) Hz. Muhammed vahiy alıyordu. Fakat ilk yıllarda bazı acabaları vardı. Ayetin emrettiği gibi ehl-i kitapla görüşünce aldığı vahyin gerçekliği hakkında kesin kanaat getirdi. Nitekim bugünkü Müslümanlar da kutsal kitapları dışladıklarından dinin evrenselliğini ve gerçekliğini

tam göremiyorlar. Bakın İbn Arabî “Ben dinlerin bütünlüğünü anlatan ayeti²⁶ anladıktan sonra bu hakikatler bana verildi” diyor.

b) Hz. Muhammed, adeta dinsiz olan Mekkenin eşrafı ile ittifak kurup daha sonra bunlar dindar olur, diye düşünüyordu. Fakat 96. ayet onu uyardı. Bugünkü Müslümanların bir kısmı da zenginlerle ve bilimsel materyalistlerle aynı şeyi düşünüyor. Fakat ayetler, kâinattaki sonsuz ilahi bilinci zulmen reddeden bir kafa asla bir daha inanmaz, diye uyarıyor.

c) Bütün inançlı insanlar gibi; Hz. Muhammed de, ah keşke bir mucize gelse de, şu (seçkin!) insanlar inansa, diye beklenti içinde idi. İşte bu 97. ayet açıkça bu beklentinin yanlış olduğunu söylüyor: “Onlara bütün mucizeler de gelse, onlar acıklı azabı görmeden inanmayacaklardır” diyor.

Evet, bütün surede gördüğümüz gibi; imtihanın gerçekleşmesinin en birinci amili, bilgi ve belgedir, bilinçli yasalar ve gerçeklerdir. Bu yolda olağanüstü denilen mucize ve keramet ise, Allah’ın ekstra yardımı tarzında olursa olur. Yoksa açık bir mucizeden sonra insanı inanmaya zorlayacak bir mucize ve azap geldikten sonra artık o iman sahibine fayda vermez. İşte şu gelen ayet bu yasayı dile getirmekle beraber, istisnai bir durumunu da dile getiriyor; şöyle ki:

98. Ayet: “İşte her şey açıkça görüldükten sonra iman edip de imanları kendilerine fayda veren hiçbir köy ve şehir olmadı. (Lâfzen: Keşke olsaydı!) Yunus’un kavmi hariç.. Onlar o rezillik azabını gördükten sonra inandıklarında biz dünyadaki o rezillik azabını onlardan kaldırdık. Ve bir süre onları yaşattık.”

[Bu ayetin manası anlaşılmadığından müfessirler onlarca gramer tahlil ihtimallerini öne sürmüşlerdir. Fakat bu ayetteki mananın kanuniyetinden beş numuneyi açıklarsak o zaman o zoraki gramer tahlillerinin hiç birine ihtiyaç kalmaz. Şöyle ki:

1) İnsanların çoğu, geçen üç ayette anlatılan mutlak materyalizm ve dünyevilikten dolayı imtihanı kaybettiklerinden onlara açık bir durum geldikten sonra iman etmeleri artık fayda vermez. Fakat Yunus kavmi (yani hümanist insancıl toplum) böyle değildir. Onlar, gizli belirtilerden bile ders çıkarıp iman ederler. Biz de onları kurtarıyoruz. Onları helak etmeyiz. Ecellerine kadar onları yaşatırız. Fakat bu, asıl beklenen imtihan değildir. Asıl imtihan kapalılıkta ve çetin durumlarda iman etmektir. Hz. Muhammed’in ilk sahabeleri gibi..

2) Daha önce de söylendiği gibi; burada Nuh, Musa ve Harun’dan maksat Hz. Muhammed olduğu gibi; Yunus’tan maksat da odur. İşte onun kavmi olan Mekkeliler, Mekke fethini gördükten sonra inandılar. Aslında bu geçerli bir imtihan değildi. Çünkü artık başka seçim imkânları kalmamıştı. Fakat henüz perde-i gayb tam açılmadığından ve Hz. Muhammed burada medeni ve insani davrandığından onlar o imandan istifade ettiler. Dünyada bir müddet yaşatıldılar. Ahirette ise kimin gerçekten inandığını ancak Allah bilir.

3) Kavm-i Yunus (insanlık) medeniyet ve insaniyet gibi affedici değerlere sahip olmalarına rağmen; aslında binlerce bilgi ve belgeye rağmen dini inkâr etmeleri affedilecek bir şey

²⁶ Bakara, 136

değildir.. Yani: İnsan olmak, bilgi ve değerler elde etmek, insan için apaçık bir gerçektir. Bu gerçekliğe rağmen manevi değerleri inkâr etmek affedilecek bir şey değildir... Fakat insanlığın devamı ve onun bazı iyi değerleri için; iman etmesi ona dünyada fayda verir. Ahiretteki durum ise, sonsuz bilgi ve yargılama sahibi olan Allah'a kalır.

4) Rivayette var ki; Yunus kavmi çok samimi bir şekilde tevbe etti; onun için onların iman etmesi kabul gördü. Evet, insanoğlu, hayvan olarak yeryüzünde çok aşağılık bir hayat yaşıyor. Fakat eksiklerini idrak edip, sorumluluklarını kuşanınca ahsen-i mahlûkat oluyor.

Aslında Yunusun milleti, ciddi bir hal içinde dua ve tevbe etmekle kurtulduğu gibi; Yunusun kendisi de çok zor bir durumdadır. Evet, insanlık ancak mucizevî, sonsuz bir inanç ve bilginin ifadesi olan bir dua ile nefsin ilkel karnından kurtulmuştur. O dua şudur:

“Ey Rabbim, senden başka kurtarıcı yoktur; sadece sana sığınyorum; çünkü sadece sen sonsuzsun: (La ilahe illa ente..) Seni tenzih ediyorum; gerçekten varlıkta ve hayatta hiçbir çirkinlik ve kusur yoktur: (Sübhanেকে..) Bütün kusurlar, benim ilkel nefis ve dürtülerimin imtihanını veremeyişinden kaynaklanıyor: (İnni küntü minez-zalimin.)”

Enbiya suresi, 87 ve Lem'alar, Birinci Lem'a

5) Bu ayet 98 numarasıyla ve şeddelerle beraber 98 harfiyle diyalektik sürece bir işaret. Remzen der ki; diyalektik süreç bitmeden imtihan kapısı kapanmaz. Aslında insan âleminde imtihan imkânını kaldıracak birçok olağanüstülükler var; bunlar içinde küfrün manevi azabı başlı başına bir sebeptir. Fakat madem diyalektik sebepler devam ediyor. Dolayısıyla bu durumdaki iman fayda verir.

Evet, tortulardan temizlenmesi için madenin ateşe atılması demek olan imtihan ve onun bir sonucu olan gelişme, ancak zıtların varlığıyla ve çatışmasıyla gerçekleşir. İşte bu çatışma sonucu gerçekleşen imtihan ortamı bir az sıcak olur. Kur'anda özellikle 19/70–72 ayetlerde bu süreç ve bu ortam, sayısal değeri 98 olan cehennem ile ifade edilmiştir.

99. Ayet: *“Evet seni terbiye için gönderen Rabbin dilese, yeryüzündeki herkes inanır. Fakat o böyle bir durum dilemiyor. Çünkü bu durum imtihan ve gelişmeye aykırıdır. İşte bu gerçeğe rağmen, iman edinceye kadar insanları zorlayacak mısınız?”*

[Bu ayet otuz harfiyle Emevilerin Hz. Peygamberden 30 sene sonra insanları zorlayacağına baktığı gibi; ayet numarasıyla da Abbasilerin zorlama yaptığı dönemin başına işaret ediyor.]

100. Ayet: *“Allah'ın izni olmadan hiçbir nefis (ben) iman etmez. (Çünkü iman sonsuz bir sistemin onay vermesidir. Ve sonsuz bir hayatı hak eden bir gerçekliktir. Büyük bir risk olduğundan, kârı da büyüktür.) Fakat Allah, aklını kullanarak bu riski yenemeyenlerin üzerine pislik yağdırır.”*

101. Ayet: *“Sen vahiy diliyle de ki: ‘Ey insanlar bu imtihan gerçeğini göklerde ve yerdeki ilmi yapıda görün. Mucizelerle peygamberlerin inanmak istemeyen bir kavme fayda vermediğini bilin.”*

102. Ayet: “Böyle bir kavim, daha önceki kavimlerin kıyameti koptuğu gibi; kıyametten başka bir şey beklemiyorlar. Sen vahiy diliyle de ki: Kıyamet gaybidir. Bekleyin bakalım, ben de sizinle beraber bekleyenlerdenim.”

103. Ayet: “Evet, peygamberler de, onlara inananlar da imtihan riski dışında değiller. Fakat bu imtihan sürecinin sonunda biz elçilerimizi ve onlar gibi inananları kurtarıyoruz. İman edenleri kurtarmak, üzerimizde bir haktır.”

104. Ayet: “Vahiy diliyle de ki: Ey insanlar, eğer dinim hakkında şüphede iseniz, bilin ki; ben sizin Allah’ın dışında taptığınız o putlara tapmayacağım. Ben ancak hayat ve ölümü elinde tutan sonsuz Allah’a tapıyorum. Ona (ve ahirete) inanan müminlerden olmakla emredildim.”

105. Ayet: “Dengeli ve istikametli (hanif) olarak dini yaşa.. Ve sakın Allah’a eş koşanlardan olma, diye emir aldım.”

106. Ayet: “Ve Allah’ın dışında olarak sana ne fayda ne zarar vermeyen şeylere ibadet etme; eğer böyle bir şey yaparsan, o zaman sen de zalimlerden olursun.”

107. Ayet: “Kesin olarak bil ki: Allah sana bir zarar dokundursa, ondan başka hiç kimse o zararı gideremez. Ve eğer sana bir iyilik dilese hiç kimse onun ihsanına engel olamaz. O, kullarından isteyene (yani meşiet kurallarına göre hak edene) ekstra nimetlerini gönderir. O Gafur ve Rahimdir.” (İnsanların kusurlarına rağmen onları bağışlar ve onlara ekstra nimetler verir..) [Ayette kullarına deniliyor. Bu ise, inanan-inanmayan herkesi içine alıyor.]

Bu ayetlerin peygambere karşı bu kadar tahşidat yapmasının sebebi şudur: Hz. Muhammed, peygamberlik görevini aldığı anda sadece tebliğ ile yani yeni mesajı iletmekle görevli idi.. Yani bu temel görevi yaparken nefsinin, duygularını başka hiç bir amaç için işin içine karıştırmamalı idi. Bu ise sonsuz bir şekilde inanmayı gerektiriyordu. Ki bu iman mertebesi “Allah sana bir şey vermek istediğinde hiçbir şey ona engel olamaz.. Vermek istemediğinde de hiç kimse onu sana veremez” bilgisi ve inancı ile ancak gerçekleştiğinden ayetler direkt olarak ona hitap ediyor. Evet, imtihan dünyasının sağlıklı olması için başta onun (a.s.m.) başarılı bir şekilde imtihanını vermesi gerekiyordu.

108. Ayet: “Vahiy diliyle de ki: Ey insanlar, sizi geliştirmek üzere yaratan Rabbinizden size açık bir gerçeklik gelmiştir. (Bu gelişme kanunu üzere artık o gerçeği görün.) İyi bilin ki; kim doğruyu bulup hedefe varsa, o kendisi için kazanmıştır. Ve kim de sapıtırsa, o kendine zarar verir. (Allah’ın sistemi bir zarar görmediği gibi;) ben de sizi mutlaka korumakla sorumlu olan bir muhafız değilim.”

109. Ayet: “Ey Muhammed, sen de imtihanını kazanman için sadece sana vahiy olan bilgilere tabi ol. Allah, hükmünü verinceye kadar sabret. Kesinlikle bil ki, Allah hüküm verenlerin en hayırlısıdır.”

Hulasa: Bu surede ifade edildiği gibi; insanın bu önemli imtihan serüvenini kazanması için beş temel değer gereklidir. Ki insan ancak onlarla gerçek insan olur:

- a) Soyut ve sonsuz değerleri bilmek..
- b) Kâinattaki nedensellik ve nasıllığı bilip, hayatta onları küçük çapta yaşamak..
- c) Sorumluluęunu bilip, gereğini yapmak..
- d) İmtihan mekanizmasını fark edip ciddi süreçlerden geçen bir kahraman olmak..
- e) Ve Allah'a abd olup yani O'nun sonsuz sistemine bağlanıp, bu sayede ebedi ve mutlu bir hayatı hak etmektir.

25. 08. 2011
Bhaeddin Sağlam